INSTRVCTIONES DE VIA PERFECTIONIS,

& principijs practicis pro ſtatu CLERICALI, ET PASTORALI.

Sivè

PRAXIS CONSTITVTIONVM CLERICORVM SÆCVLARIVM IN COMMVNE VIVENTIVM.

A S. Sede Apoſtolica approbatarum quoad curam ſalutis propriæ & animarum.

ROMÆ, Typis Rev. Cam. Apoſtolicæ. 1684.

Cum facultate Superiorum, & Privilegio.

Iterum Imprimatur,

Si videbitur Reverendiſs. P. Sac. Pal. Apoſt. Magiſt.

I. de Ang. Archiep. Vrb. Viceſg.

Iterum Imprimatur,

Fr. Ioſeph Clarionus Ord. Prædic. Reverendiſs. P. Magiſtri Sacri Apoſt. Palatij Socius.

EDITIO SECVNDA.

EMIN.MIS AC REVER.MIS PRINCIPIBVS ET DOMINIS D. D.

ALDERANO EPISC. TVSCVL. Cardinali Cybo, S.D.N. à Secreris & Primo Miniſtro, Legato Avenionenſi;

GASPARI TIT. S. SYLVESTRI IN Capite Presbyt. Cardinali Carpineo S.D.N. Papæ Vicario, & Sac. Congregat. Epiſcop. & Regular. Præfecto;

IO: BAPTISTÆ TIT. S. CÆCILIÆ Presbyt. Cardinali Spinulæ, Vrbis Progubernatori;

PETRO S. MARIÆ IN DOMINICA Diac. Cardinali Baſadonæ.

EE.mi & RR.mi Patres & Principes

SVO quondam ingemuit ævo Gregorius *diſperſos lapides Sanctuarij in capite omnium platearum*, Eccleſia-

 ſticos

ſticos nempè ſæcularibus curis undequaquè implicitos, *nec cogitantes quæ Domini ſunt*; Si reponantur lapides à fundamento ſuo divulſi, juſtæ Sancti Pontificis ceſſabunt lachrymæ. Verùm labor tàm difficilis cui magis congruit, quàm quibus per ipſum Sanctuarij Caput Chriſtum committitur, dum ait: *Ego elegi vos & poſui vos, ut eatis & fructum afferatis, & fructus veſter maneat?* quàm illis, qui electi in Eminentiam Apoſtolatùs, poſiti ſunt veluti Cuſtodes, & Curatores Domùs Domini? Vos EE.mi PP. electi eſtis in Præpoſitos, *ut inſtetis ſuper eos, qui faciunt opus in templo Dei*, Vos poſuit Dominus Cuſtodes ſuper muros Ieruſalem, ne pereant ruinà, aut hoſtium vaſtatione deijciantur. Igitur quàm ſedulò electioni huic operibus congruis reſpondeatis, docet indefeſſus labor, quo reſtaurando Hierarchiæ Eccleſiaſticæ Sanctuario, per infrigeſcentis mundi injurias labeſcenti, operam vigilanter navatis. Diſperſos lapi-

lapides colligitis, dum electio ad Appoſtolatum Veſtra miniſterium præſtat oneris & laboris magis, quàm Dignitatis, quo ſpiritualia docente, mores inſtruente præſcribitur nobis, *æquum non eſſe, nos derelinquere Verbum Dei, & miniſtrare menſis*; ita ſcilicet univerſos ad fundamentum vocationis Clericalis ſollicitè reducendo. Quà eundum dirigitis, quà ſuperædificandum demonſtratis, quà ſpiritualis ſtructura firmetur decernitis tradità vivendi normà approbatis in Conſtitutionibus; quas EE.mi PP. ad bonum Sanctuarij deputaſtis, cum eaſdem (vnà cum fel. rec. Emin.mo CAROLO Cardinale Caraſſa) accuratiſſimo examini ſubjectas, calculo Veſtro Clementiſſimè approbando, velut amuſſim ita Fabricæ applicuiſtis, ut à Supremo in terris ſtructuræ hujus Antiſtite S.D.N. INNOCENTIO XI. ac S. Sede Apoſtolica confirmatæ, tantò ſolidiùs poſitæ in ædificationem Eccleſiæ Dei deſervire poſſent. Modò

EE.mi PP. lapidem quemcumque in loco ſuo debito ad Sanctuarij ſtructuram collocatis, quando juxta Ambroſij legem Clericis tanquam membris aut maximè miniſtris utentes, quos cuique videritis aptos muneri, eidem deputatis; Fructus proinde gloriæ EE.arum VV.arum in ævum manebit, cujus in reſtauratione Sanctuarij Dei ſemen ſanctiſſimo labore poſitum ſudore multo irrigatis. Quod dum ſtudioſiſſimé præſtatis, Inſtructiones haſce ſpirituales Eminentijs Veſtris humillimè inſcribimus, quas interveniendo paſtoralibus ſollicitudinibus Veſtris non importunas, ſed tantò gratiores fore confidimus, quantò ſunt conformiores Zelo, quo Zelatis Domum Dei, eò optatiores venire ſperamus, quia ſicut *praxis quoad curam ſalutis propriæ & animarum inſcribuntur*, ita canonicis innixæ principijs à Vener. Servo Dei Bartholomæo Holtzhauſer poſteritati relictæ, practicè normam operi ſuperiùs applicitam

tam dirigunt, quatenus quæ methodo aſceticà digeruntur, practicà regantur. Recipite illas EE.mi PP. ut tutò ſub purpura Veſtra in publicam gratitudinis de labore noſtri causà ſuſcepto prodeant teſſeram, quæ à noſtris, poſterorumquè jugiter tractanda manibus à primà ſtatim fronte æternum obſequij noſtri referant characterem. Accipite cum illis nos omnes Eccleſiaſticis hiſce muneribus addictos, & ſub ulterioribus Clementiſſimis diſpoſitionibus Veſtris ad Sanctuarij labores admittite, qui illuc totis viribus cum Dei adjutorio tendere proponimus, ut quod in Domo Domini ab ipſo Salvatore Noſtro firmiſſimè fundatum, à SS. Apoſtolis & Viris Apoſtolicis ſuperædificatum, à generatione in generationem conſervatum, & ab Eminentijs Veſtris ſanctiſſimè cuſtoditum agnoſcitur, id á nobis ſedulà induſtrià & indefeſſo ſtudio, prout Deus dederit, magis & magis roboretur; & ſic laborum im-

penſorumquè ſtudiorum optatos fru-ctus Eminentiæ Veſtræ videre, atque nos perpetuò obſequentiſſimos agnoſcere poſſint. Ità humillimè vovemus, & pro uberiore Eccleſiæ publicá utilitate indies ſperamus. Kalendis Martij 1682.

Eminentiarum Veſtrarum

Humillimi & Addictiſſimi Famuli

Sacerdotes & Clerici ſæculares in commune viventes.

CEN-

CENSVRÆ,

ET

APPROBATIONES.

Reverend.mi Patris D.Alexandri Maderni Generalis Clericorum Regul. S.Pauli, Sanctæ Vniverſalis Romanæ Inquiſitionis Qualificatoris &c.

D*E mandato Reverendiſs.P.Magiſtri Sacri Palatij Apoſtolici accuratè vidi librum, cui titulus eſt*: Inſtructiones de viâ perfectionis & principijs practicis pro ſtatu Clericali & Paſtorali, *nihilque in eo Catholicæ fidei, aut bonis moribus diſſonans animadverti; Imò omnia in eo diſpoſita eſſe pro perfectione ſtatûs Clericalis & Paſtoralis: proindè prelo digniſſimum cenſeo. Romæ in Collegio SS.Blaſij & Caroli die* 18. *Ianuarij anno* 1682.

D.Alexander Madernus Gener. Cler.Regul. S.Pauli, & S.Vniverſ. Rom. Inquiſitionis Qualificator &c.

Reverend.mi Patris F. Dominici à SS. Trinitate ante hac Generalis, nunc Vicarij ac Diffinitoris Generalis Carmelitarum Diſcalceatorum.

IESVS MARIA.

De mandato Reverendiſs. P. Magiſtri Sacri Palatij Apoſtolici ego attentè perlegi opus inſcriptum: Inſtructiones de Via perfectionis, & principijs practicis pro ſtatu Clericali, & Paſtorali, *In quo nihil reperi ortodoxæ fidei, nec bonis moribus contrarium; quinimo plura in eo contineri valde utilia documenta pro recta Clericorum, & Paſtorum inſtitutione in ſalutem animarum, undè tutò in lucem edi poſſe cenſeo. Romæ in Conventu noſtro S. Mariæ de Scala die* 22. *Octobris* 1681.

Fr. Dominicus à SS. Trinitate, Vicarius Generalis Carmelitarum Diſcalceatorum.

Reverend.^mi Patris Ludovici Maraccij è Congr. Cler. Reg. Matris Dei, SS. D.N. Innocentij Papæ XI. Confeſſarij, Sac. Congr. Indulg. Conſultoris, & Examinatoris Synod. in Vrbe &c.

E*X commiſſione Reverendiſſimi Patris Magiſtri S. Palatij P. M. Dominici Mariæ Puteobonelli vidi librum inſcriptum* : Inſtructiones de vià perfectionis & principijs practicis pro ſtatu Clericali & Paſtorali, *& nihil inveni in eo, quod Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Doctrinæ, aut Chriſtianis moribus repugnet; imò omnia ſunt in illo Catholicæ fidei, Eccleſiaſticæ diſciplinæ, & veræ perfectioni Evangelicæ conſona; & ſolidarum virtutum in eodem fundamenta jaciuntur; atque ideo cenſeo opus luce publicà digniſſimum, ex quo uberrimus præſertim Clericali, ac Paſtorali ſtatui fructus ſperandus ſit. Romæ die 22. Ianuarij anno 1682.*

Ludovicus Maraccius è Congregatione Clericorum Regularium Matris Dei.

Adm. Rever. P. F. Michaelis Heckij Gandav. Ord. Erem. S. Auguſt. S. Th. Doct. S. Scripturæ in Vniverſ. Vrbis Profeſſoris, S. Vniverſalis Rom. Inquiſit. Qualificat. Pręf. Stud. de Prop. fide, & Aſſiſt. Provinciæ Germ. &c.

IVſſus à Reverendiſs. P. S. Palatij Apoſtolici Magiſtro, legi libellum cui titulus: Inſtructiones de via perfectionis & principijs practicis pro ſtatu Clericali & Paſtorali, *conſtantem capitibus tribus & paragraphis quindecim; & nihil in illo reperi Sanctæ Romanæ fidei & bonis moribus contrarium; ſed ubique ſpirat inſignem pietatem, & ducit ad ſolidam devotionem; atque apprimè ſerviet inſtructioni Clericorum, ſignanter qui pro debito ſuo curæ paſtorali cum fructu animarum volent incumbere. Ita cenſui, Romæ ad S. Auguſtin.* 30. *Ianuary anno* 1682.

Fr. Michael Heckius Gandaven. Ord. S. Auguſtini, Præfectus Studiorum de Propag. fide.

Adm.

Adm. Rever. P. Michaëlis BuynovvsKi è Soc. Ieſu Sanctiſs. D. Noſtri PP. ad Sanctum Petrum Pęnitentiarij &c.

L*Ibrum, cui titulus præfigitur:* Inſtructiones de viâ Perfectionis, & Principijs practicis pro ſtatu Clericali, & Paſtorali. *Ex mandato Reverendiſs. Patris Magiſtri Sacri Palatij legi, & nihil in eo S. Fidei, ſanæ Doctrinæ, ac bonis moribus contrarium reperi; quin potiùs pium opus id, optimo zelo Auctoris, ultro ſe ſe ad omnium captum demittentis conſcriptum, perutile futurum ijs, quorum gratià prodit Typis mandari poſſe judicavi. Romæ in Collegio S. Pęnitentiariæ ad S. Petrum Anno* 1682. *die* 17. *Februarij.*

Michaël BuynovvsKi Societatis Ięſu S. D. N. Pœnitentiarius.

DE

DE VIA PERFECTIONIS AC CHRISTIANARVM VIRTVTVM, QVÆ HOMINEM NOSTRVM TAM INTERIOREM, QVAM EXTERIOREM IN ORDINE AD CLERICALEM STATVM PERFICIVNT.

PRAEFATIO.

I.

QVANDOQVIDEM Divina providentia ſtatum Clericalem unà cum naſcente Eccleſia ordinaverit, ideò eundem amplecti cupientes virtutum & Chriſtianarum perfectionum ſectatores ac imitatores eſſe, per gratiam Dei firmiter ſibi proponere debent; quas divina pagina, Sanctorum Patrum doctrina, mater noſtra Eccleſia, & ipſa ratio ab omni Chriſtiano, maximè verò à Sacerdote ad vitam æter-

æternam conſequendam imprimis præſcribunt; & quas aſsequi inter fluctus hujus mundi juxta vocationem ſtatùs Clericalis auxiliante Divinâ gratiâ poſſibile fuerit.

II.

Et ſicut vita Clericalis, præſertim paſtoralis, ex contemplativa & activa unam vitam conſtituit, quam Chriſtus cum Apoſtolis ſuis Author ſæculorum ad noſtrum exemplum vixit, ita Clericalis vitæ intentio ex principali fine eò tendit, ut primò hominem interiorem perficiendo Creatori ſuo gratum efficiat, deindè etiam in hominem exteriorem per externas Virtutum operationes ſplendorem ſuum effundens ſolidè inſtruat, aptumque in omnibus ijs reddat, quibus in hoc ſæculo concreditæ Paſtoribus animæ CHRISTO IESV Salvatori ſuo lucrifiant.

CAPVT I.

DE CHRISTIANA PERFECTIONE INTERIORIS HOMINIS.

§. I.

De ſtudio trium Virtutum Theologicarum, & cultu erga Deum.

III.

CVM inter omnium virtutum agmen & comitatum primas teneant tres illæ virtutes, quæ Theologicæ vocantur, earundem exercitium & cuſtodia tanquam altera animæ vita Clericis enixiſſimè commendantur: quemadmodum enim per memoriam, intellectum, & voluntatem, eorumque verum exercitium homo naturaliter beatus efficitur, ita per excellentiſſimas tres illas virtutes homo ad ſupernaturalem perfectionem mirabiliter elevatur.

Porrò

IV.

Porrò primam in ſacro baptiſmate collatam innocentiæ ſtolam, aut (ſi illa per peccatum mortale amiſſa fuerit) gratiam beneficio pœnitentiæ redditam, plus quàm pupillam oculi cuſtodire oportet.

V.

Etſi autem nunc per ſpeculum ac in ænigmate tantùm, per ea quæ facta ſunt, eorum Creator à nobis cognoſcatur; nihilominus tamen anima vi trium illarum virtutum ad Divinæ Majeſtatis cognitionem, amorem, & unionem elevatur, ſi eas jugi exercitatione iteraverit. Proinde nihil magis unicuique cordi ſit, quàm ut eas ardentiſſimo ſtudio exerceat.

VI.

Objectum principale in quod per virtutes theologicas tendimus, eſt Sanctiſſima Trinitas, ſive Deus unus

in

in eſſentia, & trinus in perſonis, uti & incarnatio Salvatoris noſtri, qui propter nos homines & propter noſtram ſalutem de cœlis deſcendit; ad hanc omnium bonorum abyſſum animæ noſtræ aſcendendo, eandem frequenter ſibi repræſentent, prout perfectiori modo omnes Sancti facie ad faciem per viſionem beatificam in æternum conſpiciunt, & intuentur.

V I I.

His excellentiſſimis Virtutibus contra nequitias ſpirituales in cœleſtibus ſecurus quiſque per gratiam Dei ſtare poterit; ſi ſcilicet in neceſſitatibus internis, alijſque his ſimilibus, Deum per gratiam ſuam contra illas nos confortare poſſe credat, & credendo firmiter ſperet, ſperando autem in charitate proficiat, & profundè in omnibus ſe diſpoſitioni Dei reſignet.

VIII.

Et quia Miſericordia bonitatis Domini Noſtri IESV CHRISTI maximè erga Sacerdotes finem non habet, quà dilexit nos, ideo pietas noſtra erga eundem Salvatorem noſtrum omni quà fieri poteſt devotione in eum feratur, omnequè illud obſequium ei præſtetur, quo nomen ejus ſanctum, & amabile in omnibus, & per omnia, & ſuper omnia maximè glorificetur; eundem etiam in affectibus teneritudinis, in ſimplicitate cordis ut filij patrem, in religione, in veneratione, in amore ut Deum, in timore ut judicem, & in ſubiectione ut Regem reſpicientes, & intra nos arctiſſimé conſtringentes, quatenus dulciſſima ejus memoria, cordibus noſtris infixa jugiter oculis ac memoriæ obverſetur, ut ita quicquid faciamus omnia in nomine Domini IESV CHRISTI fiant.

De

§. I I.

De Chriſtiana pietate erga Deiparam, & omnes Sanctos.

I X.

PORrò Beatiſſimam Virginem MARIAM Matrem ejuſdem Domini Noſtri IESV CHRISTI diligamus ut matrem, timeamus ut Dominam, veneremur ut Reginam, ut Deiparam per frequentes laudes colamus, & denique quicquid amoris, & devotionis, pietatis & religionis, univerſiquè cultùs puræ creaturæ tribui poteſt, in omne illud viſcera amoris erumpant. Non ſolùm autem intra limites domeſticos, dicta pietas erga matrem noſtram contineatur, ſed apud Chriſtianum populum eam dilatare & elucidare omni conatu poſſibili allaboremus.

Sum-

X.

Summos poſt Chriſtum fundatorem ſtatûs Eccleſiaſtici, Patronos & Principes Apoſtolorum Petrum & Paulum multo & frequenti devotionis obſequio Clerici venerentur, omneſquè Sanctos Dei tanquam chariſſimos fratrés & patronos, ſicut & Sanctos Angelos, potiſsimùm verò Cuſtodes, & patronos nominis, alioſque ex ſingulari pietatis affectione à ſe electos frequenti devotione, ut rectores animarum ſuarum diligant, acieque mentis ſuæ ſæpiùs ad eos aſcendendo humillimis votis, ac deſiderijs protectioni eorundem ſtatum Clericalem commendent.

De

§. III.

De ardore animi ad Divina, de puritate intentionis, & ſtudio ſolidarum Virtutum.

XI.

AD divina officia, aliaſque actiones ſacras perpetuum animi ardorem, jugemquè devotionis vigorem in ſe alere, divinæque gratiæ cooperari ſtudeant, ut non ſolùm principium, ſed etiam medium, & finis uniuſcujuſque actionis debito fervore ad Majeſtatis Divinæ honorem referantur.

XII.

Ad impetrandum hunc ardorem, qui meritò actionum Sacrarum ſapor eſſe cenſetur, gratiam Spiritùs Sancti (ſine qua omnia perpetuò frigent) frequenti humilitate invocent, animam ſuam ad Divina debito modo

præ-

præparent, præſentiam aulæ cœleſtis ſibi in omnibus ob oculos ponant, Sacerdotem magnum IESVM CHRISTVM ſe præſentare penſent, dignitatem & magnitudinem miniſterij ſui animo ſæpiùs revolventes, labentem fervorem excitent, & excitatum uſque ad finem deducere ac conſervare per Divinam gratiam conentur.

X I I I.

Cum verò radix ac fundamentum, ex quo non modò dictus ardor, verùm etiam potiſsima perfectio ac bonitas noſtrarum actionum ut plurimùm emergit, ſit ſancta & pura intentio; Sacerdotes enucleatà circumſpectione animadvertant, quà intentione ac impulſu animi in ſingulas actiones ferantur, extirpatoquè, ac procul excuſſo omnis vanitatis fine, quæ facilè ſub ſpecie pietatis in humanis actionibus ſubrepere conſuevit, ſimplici rectoque oculo, ſcilicet ſimplicìſsimà puritate, & benè defœcatà rectitudine divinæ Majeſtatis glo-

gloriam, & amorem, ſalutemquè vel propriam vel proximorum zelare, & per hæc ipſa divinæ voluntati per omnia, & in omnibus unicè placere deſiderent.

X I V.

Et ne hæc ipſa intentionis ſanctitas & puritas ſemel formata, per diaboli occultos inſultus, aut propriæ noſtræ vanitatis ac ſuperbiæ complacentiam (qui duo hoſtes rectæ intentioni maximè inſidiantur) obfuſcata in obliquum in ipſa executione trahatur, prædictam intentionem non ſolùm manè curſui totius diei medullatà teneritudine piarum affectionum præmittant, verùm etiam ante omne opus (ſaltem majoris momenti) de novo illam renovent, ſæpiuſque contra inſidias diaboli, & proprij amoris, humanæquè ſuperbiæ ſubreptionem coram oculis Divinæ Majeſtatis proteſtentur.

X V.

Porrò etiam in omni vità ſuà ſtudio verarum ac ſolidarum virtutum ſe tradent, quibus hominem ſuum interiorem ad exemplum Chriſti & Sanctorum Dei in hunc modum fundamentaliter muniant, & procul fugato omni vanitatis affectu medullam veræ virtutis inſectentur, operanteſquè in juſtitià & ſanctitate veritatis, ad eas virtutes præ cœteris conentur, quæ in vità & converſatione Sacerdotali maximè reſplendent. Ad hoc ipſum plurimùm juvabit, ſi omnes ſuas actiones puræ intentioni ſubjecerint, inſuperquè ordinatè per gradus ſingularum virtutum, in ſcientià aſcendere noverint, cujus propoſitum ex meditatione quotidianà unuſquiſque ſibi ſtatuere debet.

§. IV.

De Chriſtianà humilitate.

XVI.

CVM ſolidarum virtutum non ſolúm vitalis quodammodò radix, fundamentum, mater & informatrix in omni homine, maximè autem in Clericis, utpote in ſublimiori dignitatis ſtatu poſitis, humilitas ſit; eandem ante omnia indefeſſo ſtudio ſectentur, & tanquam perſonæ ſacræ decorem diligant & amplectantur.

XVII.

Nequè etiam temerè ſine habità ratione graduum hujus virtutis ſtudium ſuſcipiant, ſed primò quidem ad cognitionem inenarrabilis bonitatis Dei, in qua omnia ſimpliciter bona continentur æternaliter, & ab eàdem quæcunque in nobis verè bona ſunt,

dimanant, animitùs convertantur; ex quo capite homo noſter interior facilè ad veram humilitatem inflectetur.

X V I I I.

Ad hanc cognitionem illius inenarrabilis erga nos bonitatis, quæ humilitatis Chriſtianæquè perfectionis primum principium eſſe meritò cenſetur, non ſolùm ex ſacris Biblijs, Sanctorumquè Patrum ſcriptis, verùm etiam ex quotidianà ſtatutà meditatione, ex toto univerſo, & deinde ex creaturis ſingulis, maximè verò homine, qui ad imaginem Dei creatus eſt, aſcendere & tendere oportet; cum ex his Creator eorum per ſpeculum quodammodò cognoſcatur.

X I X.

Pari ſtudio veriſsimam ſui ipſius notitiam acquirere conentur, ex qua tanquam radice vitali cœteri humilitatis gradùs provenire ſolent.

X X.

Et quia hæc notitia ſui ipſius circa

tria

tria objecta, ſcilicet circa corporalia, ſpiritualia, & ſupernaturalia bona, eorundemquè oppoſitos defectus potiſſimùm verſatur, etiam tres quodammodò humilitatis gradus exiſtunt contra ſuperbiam, quæ circa tria dicta objecta diverſimodè infirmitati noſtrę ſubrepere poteſt.

XXI.

Ad perſtringendam magis aciem mentis in hac ipſa triplici ſui ipſius cognitione, ſuum proprium nihilum ſibi repræſentent: dein ſimilem de ſpiritualibus, ſicut & de ſupernaturalibus ſpeciem efforment, ſecumquè efficaciter penſent, quomodò inenarrabilis Dei bonitas ſuà voluntate miſerante in tempore unumquemquè ex nihilo ſuo mirabiliter creaverit; hác notitià illuminati cum Pſalmiſta David Domino confiteantur, dicentes: *Subſtantia mea tanquam nihilum ante te.*

XXII.

Ex hac ſcientia bonitatis Dei, & propriæ nullitatis in omnibus non ſo-

lùm malis & defectibus, quibus ſe adhuc ſubjectos teneri ſciunt, verùm etiam in omnibus à Deo acceptis bonis, veriſſimè ſibi ipſis per omnia vileſcere adnitantur; in veritate ſibi firmiter perſuadentes, cuncta & ſola bona à Dei bonitate, mala verò ex noſtra pravitate & fragilitate propriâ solùm deſcendere: hunc gradum tum demùm ſe aſſecutos eſſe exiſtiment, quando tàm honores, quàm contemptus propriȩ perſonȩ ad Divinæ Majeſtatis gloriam, referri ex animo cupient.

XXIII.

Ne etiam quiſpiam ſupra id quod eſt, aut quod non eſt, in ſe ipſo evaneſcat, tubum opticum intelligentiæ ſuæ non præpoſtero modo ad judicandas virtutes, & contrarios defectus ſuos applicet; quo plerumquè humana infirmitas excæcata, vitia & interioris ſui hominis paſſiones à ſe multò longiùs diſtare, & è contra Virtutes ſibi propinquiores, multoquè plures ineſſe

ineſſe exiſtimat, quàm in re ipſa fuiſſe primùm poſt longum tempus ſæpe ſæpius invenimus.

XXIV.

Porrò humilitatem ipſius intellectùs, & proprij de ſemetipſis judicij per actus ſupra ſe & opera ſua reflexivos contra vanitatis ſubreptionem ſedulò firmare conentur, hæc enim hominis opera, atquè ipſum quoquè hominem humilem reddit, facilèque per eam voluntas ad humilitatis, & ſubmiſſionis obſequium inflectitur.

XXV.

Non ſolùm autem quivis ſibi ipſi intimè vileſcat, ſed nec ullam vanam ſui æſtimationem quærat, quin potiùs ad propriam correctionem, maximè quando ita meritus eſt, ab alijs deſpici & contemptibiliter haberi ex animo petat. Quod difficile non erit, ſi in veritate vilitatem ſuam agnoſcat, cum enim ſe ipſum vilem quis reputat, is gaudebit, ſi ſuæ æſtimationi

aliorum etiam opinionem conformari videat.

XXVI.

De rebus ſuis perpetuò humiliter ſentiant, & ad propriam laudem plauſibiliter non loquantur, nequè operentur; ſed pro viribus ea abſcondere prudenter ſciant, quæ abſquè magnà utilitate, & neceſſitate ſunt, & dictam plauſibilitatem ſapere videntur. Et ſi ab alijs laudentur, in ſe ipſis non extollantur, nequè ſibi interiùs complaceant, ſed inde magis ex animo humilientur, ſincerè conſiderantes, veré de omnibus bonis Deum, qui illorum dator eſt, glorificandum eſſe.

XXVII.

Defectus ſuos, & vitia, quæ permittente Deo ſubinde incurrunt, contra veritatem palliando violenter non excuſent, ſed potiùs de ijs admoneri & corrigi gaudeant, quemadmodùm Virtutis ſtudioſum facere decet. Officia etiam viliora & inferiora exerci-

tia

tia libenter ſuſcipiant, & in ijs ſe cum humili Chriſto ſuo magis volupè, quàm in altioribus ſe exercere ſtudeant, ſi ita Superiorum voluntas & præſens occaſio offerat.

XXVIII.

In deſiderijs ſuis ſpiritualibus, quibus ſubinde hominem ſuum interiorem tam ad honorem & æſtimationem, quàm etiam ad officia altiora, maximè ad officium Cathedrarum, aliaquè opera majora zelo ſalutis animarum, & gloriæ Dei exſtimulari animadvertunt, vigilanter perſpiciant, an in veritate ſanctitatis ad illa moveantur. Quamvis enim hæc tanquam medium ad majorem Dei gloriam, & ſalutem animarum promovendam deſiderare poſſint, ſæpius tamen amor proprius & vana complacentia ſe inſerunt, contra quæ cautè, & circumſpectè invigilandum eſt.

XXIX.

Deniquè non modò neminem contemnant, ſed magis omnibus alijs ſe

inferiores æſtiment; quod ipſum in veritate judicare & dicere ſemper poſſunt, ſi ſibi plura non adſcribant, quàm habeant, aut quid eſſent, ac eſſe poſſent, ſi miſericordia Dei non copioſiùs eos, quàm alios reſpexiſſet; unde Apoſtolus dicit: *quis te diſcernit? & quid habes quod non accepiſti?* vult dicere: neminem ſe à fratre ſuo in bonis diſcernere poſſe; benè autem in malis, & peccatis proprijs, quæ perpetraret, ſi gratià Dei non magis præveniretur.

§. V.

De Chriſtianà ſimplicitate.

X X X.

AD deſtruendam præſentis ſæculi peſtiferam compoſitionem, quæ (prò dolor!) in omnes ſtatus quodammodò irrepſit, indieſquè magis ſerpit, Chriſtianam ſimplicitatem abun-

abundantiùs in viſceribus Chriſti diligentes, ut pupillam oculi ſui cuſtodiant; & veluti ſymbolum proprium Clericalis ſtatùs, in converſatione ſuà eò magis colere ſtudeant, quo eam humilitatis individuam Comitem, humanis actionibus decorem tribuere manifeſtè conſtat.

XXXI.

Non ad oculum, & ſecundùm externam ſpeciem ſimplices appareant, ſicut hypocritæ, ad majorem occultioremquè deceptionem ſimplices apparere, & omni ſimplicitate carere ſolent; ſed magis in Sanctitate Veritatis operantes, genuinam illius ſimplicitatis efficaciam imitentur, quam filius Dei, & omnium retro ſæculorum Patriarchæ, cæteriquè viri ſancti in vità ſuà ſervaverunt, & nobis in exemplum & veritatis teſtimonium reliquerunt.

XXXII.

Bilingues & duplices corde non efficiantur, ut aliud corde ſentiant, quàm quod loquuntur, hujuſmodi

enim odibiles ſunt Deo. Sermo autem uniuſcujuſque non alius reperiatur à Deo Judice, quàm eſt, eſt; & non, non: & veritas ſemper ſtet in ore & in omni ſenſu, omni tempore, quo quiſque placeat ſummo & ſimpliciſſimo bono, Deo noſtro, qui in Cęlis eſt.

XXXIII.

Compoſitum & affectatum ſermonem, tàm in publico, quàm privato, maximè verò in prædicando Verbo Dei, prorſus fugiant, ſed perpetuò verba ſua & ſermones ſuos ſale ſimplicitatis ſic aſpergant, ut ex ijs modeſtia & humilitas elucentes audientium animos aut ædificent, aut emendent; quod ipſum facilè obtinere poterunt, ſi ſalem ſapientiæ Dei ex ſcriptura, ex SS. PP. magis, quàm ex profanis Scriptoribus haurire, & adhibere ſatagant, ſermo enim Divinus omni melle dulcior, veræ ſimplicitatis normam per omnia ſuperabundanter nobis proponit, & ſuppeditat.

XXXIV.

A Mentalibus reſtrictionibus, amphibologijs, alijſquè æquivocationibus abſtineant, & ſimplicibus humiliter inſiſtant, in ſobrietate ſpiritùs penſent, an Veritas, utpote ſummum Chriſtiani hominis decus, in cardinibus ſuis per omnia ſubſiſtat, & non lædatur.

XXXV.

Non adulentur in aulis Magnatum, ut contra mentem loquantur, aut blandiantur, vel ſemetipſos commendare volentes in ijs rebus conſentiant, & ea conſilia ſuggerant, vel laudent approbantes, quæ vel Dominum noſtrum IESVM CHRISTVM, vel proximum ullo modo lædere & gravare per injuſtitiam poſſe videantur.

XXXVI.

Candorem animi in viſceribus ſuis habeant, in quo non ſolùm proximis ſuis verè germani pectoris normam ad ædificationem exhibeant, verùm etiam unicuique ſecundùm preſentem

ne-

neceſſitatis, utilitatis, aut honeſtatis inſtantiam veritatem indicare audeant, nihil fictà urbanitate diſſimulantes, per compoſitionem enim fallacem hujus ſæculi putreſcunt & infatuantur omnia; cum nemo ſit qui facilè alteri veritatem erroris indicare velit, proinde *nolite conformari huic ſæculo*; ſed renovamini in ſimplicitate Chriſtianà in deſtructionem mendacij.

XXXVII.

In habitu, & totius corporis compoſitione præcipuum ſit ſimplicitas, ornamentum modeſtia, & pretium veſtis humilitas, & ſi quis ab hac uniformitatis normà diſcedere & ſe contra præſcriptum Clericalis ſtatùs vanitati hujus ſæculi in veſtitu conformare præſumpſerit, hujuſmodi humilietur, & corrigatur, donec ſibi in veritate vileſcens, in ſimplicitate ſapiat.

XXXVIII.

Denique in ſuis actionibus, ſicut & in

in totius corporis compoſitione inutilium ceremoniarum compoſitiones devitent, cum turpe ſit perſonæ ſacræ, ſi in aulicorum, & mundanorum hominum moribus hominibus placere cupiat. Commendat autem Clericum, ſi actiones & mores recti, ſimplices, pauci, humiles, modeſti, & graves in eo eluceant.

XXXIX.

Porrò omnes, præſertim verò, qui à Deo, & naturà præſtantiora ingenia ſortiti, ſpeciali intelligentiæ naturalis acumine pollent, diligenter circumſpiciant, quatenus altum in ſe ſpiritum, qui plerumquè præſtantia ingenia conſequi ſolet, radicari non ſinant; & ſi hác paſſione periculosà laborare proprià experientià aut Superiorum judicio animadvertant, per gratiam Dei ad moderamen ſanctæ ſimplicitatis & diſcretionis frequentatione actuum contrariorum reducere conentur.

Quæ-

X L.

Quæſtiones, quæ hominem magis implicare, quàm explicare conſueverunt, ultra id quod utile eſt, & capi poteſt, non ſcrutentur. Denique in omni ſcientiarum ſtudio ſapere quidem, ſed ſic ſapere ſtudeant, ut non evaneſcant; rectè autem ſapient, ſi in rebus probabilibus ac dubijs ſemel ſanum aſſecuti ſenſum in mediocri, ac illo intelligentiæ gradu perpetuò ſubſiſtant, qui bonitatis & utilitatis viam, & regulam demonſtret, ſecundùm quam in praxi utilitatem, honeſtatem, veritatem & juſtitiam, ſanctitatemquè operantur.

X L I.

Rebus ac negotijs ſæcularibus non involvantur, in aulis Regum, Principum, aliorumquè Magnatum, exceptà causà fidei aut converſionis, vel alià neceſſarià, & Clericali ſtatui conveniente, non morentur.

X L I I.

Detractiones fugiant, judicijs & dictis

ctis hominum curioſis non attendant, nequè ſecundùm ea operentur, aut ſe ipſos commendare volentes, illa Magnatibus referant, & homines accuſent extra forum obligationis Clericorum. Hujuſmodi etiam non audiantur, cum nihil ſolidum virtutis præſeferant, mala autem plurima ſuſurrationum, & dſtractionum inde cauſentur.

XLIII.

Rebus ad ſe nihil pertinentibus non immiſceantur; cauſam temporalem, ſi quam habuerint, coram judicio ſæculari utantur Procuratore. Nimium officioſi non ſint in patrocinando, nequè ſtatim cedant querelis hominum, maximè quibus adversús judices, & magiſtratus ſeculares ſubditi eos commovere voluerint. Et univerſim rebus odioſis ſe non immiſceant, in ſenſu autem ſimplicitatis, & indifferentiæ abundent; & ſi omnino rationabilis cauſa Viduarum, pupillorum, ac perſonarum miſerabilium, vel alterius ne-

neceſſitatis inſtantia Patrocinium Clerici exegerit, debitâ modeſtiâ in ſenſu ſimplicitatis rem proponant.

§. VI.

De Prudentia.

XLIV.

QVia ſimplicitas ſine ratione medium veræ virtutis neutiquam aſſequitur, prudentia eidem conjuncta eſſe debet; ex cujus dictamine futura ex præſentibus & præteritis ſalubriter judicare, à deceptionibus cavere, & cogitationem omnium rerum appetendarum vel fugiendarum ita inſtituere quiſquè ſciat, quatenus actiones ſuas tam cōſilio, quàm debitâ humanâ providentiá, tanqnam caſtrorum aciem ordinatas in libertate circumſpectionis incipere, & tractare valeat. Regulæ autem prudentiæ ſequentes ſtatuentur.

Pri-

XLV.

Primò. Intelligentià lucidà & maturà polleant neceſſe eſt, quà omnium rerum objecta propoſita, prout in ſe ſunt, cognoſcant, & eorum honeſtatem, utilitatem neceſſitatemquè aut earundem contraria penetrantes, unamquamque rem ſecundùm veritatem cognoſcant. Ideòque nihil unquam deliberandum tunc ſuſcipiant, quando dictam intelligentiam, vel naturali claritatis deliquio deſolatam, vel paſſionibus ex aliquo capite turbatam animadvertunt: Nihil enim in hoc caſu prudenter deliberari, aut deliberandum ſuſcipi poteſt.

XLVI.

Secundò. Hanc ipſam ſuam intelligentiam univerſalibus tam naturalium, quàm ſpiritualium rerum principijs undequaque & ſolidè inſtructam, & in quibuſdam memoriæ veluti cellulis bono ordine diſpoſitam habere debent, quę prudentia non ſolùm cognoſcat, verùm etiam ad ea in actio-

actionibus ſuis tanquam prima principia reſpiciat. Fontes autem ex quibus principia univerſalia hauriant, ſunt lumen naturale, diſcurſus, experientia, meditatio, ſtudia ſcholaſtica, lectio librorum, inſtructio periti patris ſpiritualis, & illuminatio Divina.

XLVII.

Tertiò. Cœco impetu ſolius affectionis voluntatis nihil unquam faciant, vel omittant, niſi priùs actuali, aut ſaltem virtuali, habitualivè reflexione intellectuali penſaverint, ad quam virtutis vel vitij ſeriem ſpectet, vel reducatur; ſimiliter ex ſimplici confusàque veritatis apprehenſione, judicia ac ſententias ſuas non formabunt, donec cognoverint, in quo principio univerſali, vel particulari veritatis, aut morum res illa, de quà judicandum, aut circa quam negotiandum, vltimatè fundetur.

XLVIII.

Quartò. Vt hoc ipſum perpetuò

obtineatur, non ſolùm affectus ſuos purà voluntatis indifferentia pro viribus in communi refrenare ſtudeant, ſed vel maximè in particulari in potentias ſuas eos intrare non permittant, & tunc prorſus à Conſilio excludant, quando de honeſtate, utilitate, neceſſitate, veritateque rei operandæ aut judicandæ in conſiſtorio intellectuali agitur. Sicut enim affectio voluntatis rerum deliberatarum ex naturà ſuà per Prudentiam executrix eſt, & ad dandam propoſitis noſtris efficaciam optimè quadrat, ita ſi affectibus ſuis non rectis rectam rationem noſtram corrumpens præoccupet, aut in conſilio intellectuali ſuperveniat, peſſima conſiliatrix omnia plerumque turbat. Quòd diligenter notandum eſt, nam ex hoc capite imprudentiæ fructus naſcuntur, quales ſunt præcipitatio, inconſideratio, inconſtantia, negligentia, aſtutia, fraus, dolus, ſollicitudo temporalium & futurorum.

Quin-

XLIX.

Quintò. Non ſolùm autem in rebus ſuis dicto modo ad univerſalia principia attendant, ſed etiam in particulari accuratè circumſpiciant, quales circumſtantiæ temporum, locorum, perſonarum, occaſionum, mediorum, obſtaculorum, & inconvenientiarum, aut fructuum conſequi contingentium ſimul intercurrant; ex quorum providá cognitione nobis conſtare poſſit, quæ veritas rebus ſubſit, & quid honeſtas, utilitas, vel neceſſitas hìc & nunc ad proſecutionem vel fugam propoſiti objecti, prudenter rationabiliterque ſuadeant; frequenter enim contingit, ut quod ex objecto & ſecuudùm principium univerſale honeſtum, verum & utile eſt, hìc & nunc non verificetur, aut omitti & differri meritò debeat.

L.

Sextò. Ad obtinendam hujuſmodi prudentiam in agendis hìc & nunc præterita tam ſua, quàm aliorum dili-

diligenter memoriâ tenentes ſæpiùs ſe reflectant, quo ſcilicet veritatis, honeſtatis, utilitatis, neceſſitatiſque eventu nobis vel alijs ſucceſſerint, aut quæ mala & incommoda inde pullulaverint, & ex quo defectu, errore aut indiſcretione contrariâ prudentiæ id contigerit. In hunc finem de rebus ſuis actis & omiſſis ſaltem alicujus momenti, ſicut & de toto rerum ſuarum decurſu ſæpius in vitâ maturum ſecum examen vel colloquium cum prudenti Superiore ſeu Magiſtro ſpirituali inſtituant, imprudentiamque ſuam intimè recognoſcentes ex erratis ſuis varijs bona principia prudentiæ, & documenta praxis colligant, cujus experientia optima Magiſtra eſſe conſuevit.

L I.

Septimò. Porrò cum prudentia in animâ reſidens, plures, eaſque diverſas partes ac facultates quodammodò à conſilio ſibi aſſiſtrices habeat, quarum operâ in gubernatione ſuâ utitur; primæ

primæ omnibus curæ erit, ut in agendis, non uni alicujus conſiderationi acquieſcant, ſed omnes ejuſmodi facultates aut ſaltem illas in munere ſuo requirant, quæ ad diſcutiendam veritatem aut ferendam prudentiæ ſententiam ex natura ſuà ordinatæ potiſſimùm inſervire poſſunt, & ſuper re præſenti requiri meritò deberent. Hujuſmodi autem partes ac facultates ſunt intelligentia, memoria, docilitas, ſolertia, ratio, providentia, circumſpectio, experientia & cautio, quarum ſingulæ munus quoddam in prudentiæ diſcuſſione gerunt.

LII.

Octavò. Quo verò ordinatiùs prędictas facultates ad officium prudentiæ in agendis requirant, non ſolùm partes, in quas prudentia dividitur, probè perſpectas habeant, verùm etiam advertant, quæ actiones, & ſub cujus partis prudentiæ prælum in particulari cadant; quod diligenter notandum. Prudentia enim eſt omnium virtu-

virtutum moralium directiva, dictat & præſcribit, quid in quavis actione particulari honeſtum & amplectendum, quidque turpe & aſpernandum ſit.

LIII.

Nonò. Præterea quia prudentiæ actus tres ſunt principales, ſcilicet bene conſultare, rectè judicare & executionem præcipere, inter dictos actus eum ordinem obſervent, ut nil ante conſultationem judicent, & ante recti alicujus judicij ſententiam nihil etiam executioni mandent; è contra quod ſemel maturá deliberatione concluſum fuit, incunctanter exequantur: ſicut enim is qui ſiné conſilio operatur, per vitium præcipitationis & inconſiderationis, ita qui poſt firmam animi concluſionem cunctatur, per vitium negligentiæ agere meritò cenſeri debet.

LIV.

Decimò. Et quamvis prudentia quædam moderatrix humanarum

etiam internarum actionum, auriga, virtutum, ordinatrix affectionum & doctrix morum ſit, illius tamen pulchritudo maximè in externis actionibus, verbis, dandis conſilijs, & tam in regimine œconomico, quàm ſpirituali diſciplinæ cernitur, in quibus omnibus niſi tanquam Regina unicè reſideat, cunctàque inſtituens moderetur & regat, omnia perpetuò claudicare ſolent; Vt proinde in his nil ſtatuendum aut omittendum nobis ſit, niſi prius conſilium prudentiæ diligenter requiratur.

CAPVT II.

DE SCIENTIA PRACTICA ET DISCRETIVA BONI ET MALI IN REGENDO ET AGENDO &c.

§. I.

De triplici motione, quæ animam noſtram in hac vita diverſimodè afficiendo influere conſuevit, & de regulis, quibus prædictæ motiones diſcernantur.

I.

ANima Hominis univerſim triplicem motionem & inſtinctum patitur, quibus vel ad bonum, & vitam æternam, vel ad malum & perditionem, prout inſtinctus illi à diverſis moventibus excitantur, allicitur & movetur. Quamvis ob ſummum

 quod-

quodammodò & divinum illud liber-
tatis bonum, quá anima noſtra ſtatim
ab initio à Deo dotata, verè omnium
ſuarum actionum humanarum Do-
mina & Regina ſupra ſe ipſam prin-
cipatum tenere poteſt, à nullo neceſ-
ſitari ſoleat, nec poſſit.

II.

Sicut animus noſter diverſimodè
vel à natura ad aliquid faciendum,
aut omittendum impellitur, vel à Deo
trahitur, vel denique à malo diaboli
ſpiritu turbatur; ita impulſus illi no-
men inſtinctús naturalis, Divini vel
diabolici ſortiuntur, de quorum diſ-
cretione hic inquiremus, & ad eam
ſollicitè in actionibus noſtris humanis
meritò attendere debemus, ne in ap-
parente bono vel vero decepti damna
ſpiritualia, ac omninò etiam ſalutis
æternæ jacturam patiamur.

III.

Et quamvis ipſius naturæ vitiatæ
impulſus non raró ſeorſim in nobis
ſtimulantes experiamur, ut proinde
non

non omnium tentationum diabolus author incuſandus ſit, quia tamen natura noſtra veluti quibuſdam funiculis ad diverſa trahitur, ideo plerúmque etiam cum affectione naturali, motio vel divina, vel diabolica conjuncta eſſe ſolet: cum utrumque movens naturalem noſtram affectionem magis incitare & ad ſuas partes trahere conentur. Quod in diſcretione ſpirituum diligenter notandum eſt.

IV.

Quamdiu ſumus in hac vita contrarias animi motiones experimur, ut proinde nemo, quantuſcunque Chriſtianæ perfectionis æmulator exiſtat, ex hoc capite dejici vel mirari, ſed perpetuó cogitare debeat, animam in naviculá hujus corporis mortalis inter fluctus varios ad portum ſalutis æternæ tranſmeare.

V.

Dictarum motionum contrarietas inde ſcaturiginem ſuam ducit, quod ſcilicet poſt corruptelam peccati pri-

morum parentum concupiſcentia noſtra in eodem & temperato ſtatu pacis non permaneat, ſed caro concupiſcat adverſus ſpiritum, & ſpiritus adverſus carnem. Vnde frequenter contingit, ut circa idem objectum appetendum vel fugiendum diverſos in nobis motus & pugnantes inſtinctus ſentiamus.

V I.

Prima regula dignoſcendi ſæpius dictos tres internos animi motus, eſt, quod homo ad ea, quæ ſunt præſentia hujus mundi, vel per concupiſcentiam carnis, vel oculorum, vel per ſuperbiam vitæ alliciatur; diabolus verò & motio naturalis mala ad omnem inhoneſtatem impellat, voluptates ut ſummum bonum ſuadeat, vel etiam errorem & falſitatem pro veritate obtrudat: gratia contra divina evitare facit mendacium & peccatum, præſentia hujus mundi non eſſe veram felicitatem clarè oſtendit, & ad omnem honeſtatem, quà vitam æter-

nam conſequamur, ſuaviter impellit.

VII.

Secunda regula. Motio animi, quæ divina dicitur, ſolùm ad ea facienda vel ordinanda animam noſtram inducere ſatagit, quæ vel honeſta, vel utilia, vel neceſſaria ſunt ad vitam verè juſtam in hoc ſæculo ducendam, & ad impetrandam vitam æternam, vel ad omittenda contraria; Motio verò diabolica diſturbans pacem, diſſonantiam vitæ noſtræ ingerere ſolet, & per hanc ad inhoneſta, inutilia, & damnoſa directè vel indirectè apertà vel occultà machinatione traducere conatur. Cujus exempla in prima matre noſtra Eva & reparatrice MARIA novimus: quarum prima ſuggeſtioni diabolicæ (*non moriemini*) conſenſit, & divinæ inſpirationi (*moriemini*) diſſenſit. MARIA verò naturalem rationem & inſtinctum: *quomodò fiet iſtud*? captivam duxit, & divinæ in-

ſpirationi: *Spiritus Sanctus ſuperveniet in te*, locum dedit.

VIII.

Tertia regula. Divina inſpiratio non ſolùm objectum ipſum dicto modo honeſtum, neceſſarium vel utile, ad verè ſanctam vitam ducendam animæ proponit, verùm etiam media licita, neceſſaria & poſſibilia in fide vel ſpe divina confidentibus oſtendit; motio autem diabolica & mala naturalis, in turbata præcipitantia vel confuſa præſumptione animam ad media illicita, inutilia, immatura, vel impoſſibilia rapiunt, ut confundant. Sic in ſapientia ædificavit Salomon templum Domini, & confuſa eſt ſcientia humana in ædificanda turri Babylonica; In ſpe Noë per arcam ſalvavit genus humanum ab univerſali diluvio, & occidit David in funda Goliath, & Saul abjectus eſt à Domino, eò quod malæ motioni conſenſerit, ut Sacrificium obtulerit, quod erat ipſi me-

medium illicitum ad placandum Dominum.

I X.

Quarta regula. Prætereà inſpiratio divina etiam petit, ut circumſtantiæ temporis, locorum, qualitatis perſonarum, & omnium ſequelarum, licitæ & proficuæ ſint in rebus, quas animæ noſtræ ſuadet; è contra naturalis & diabolica motio in ejuſmodi circumſtantijs ordinariè impingit, ut ſic vel opera noſtra, quæ aliás ex ſe bona eſſent, corrumpat, vel aliquo ſaltem modo vitiet, vel mala inde majora cauſentur; ſic ſuadet nobis ſubinde bonum opus in publico, ut videamur ab hominibus, & concionem alti conceptús propter vanam gloriam, correptionem ſeveriorem & improportionatam ad irritandum magis proximum, & grave illius damnum ſpirituale, quod inde provenire poſſe præſagit, mortificationem & jejunia nimia ad deſtruendam ſanitatem ho-

minis, quem multa bona facturum à prævidet, & ſexcenta alia.

X.

Quinta regula. Etſi nulla motio à malo ſpiritu Sathanæ cauſata bona eſſe, conſequenter neque ipſi conſenſus unquam præberi poſſit, naturalis tamen motio tunc tantummodò mala & fugienda eſſe noſcitur, quando ad aliquid impellit, quod vel rectæ rationi, ac lumini naturæ, vel legi divinæ aut humanæ repugnat, vel in circumſtantiјs impingit, aut á legitimo fine recedit, à quibus omnibus, ut ſecuri ſimus, anima noſtra hujuſmodi naturalibus ſuis motionibus, quantumvis apparenter bonis, conſenſum tunc nunquam præbeat, quando in aliqua paſſione & vehementià immoderatà etiam zeli ſpiritualis ſe exuperare animadverterit.

X I.

Sexta regula. Malignus ſpiritus more Pſeudopoliticorum intentionem finemque malum ac fallacem occultà

ſuà

ſuà machinatione in omnibus ijs, quæ ſuadet, ſemper intendit, & quia malignus ſpiritus Sathanæ, magiſter omnium Pſeudopoliticorum hujus ſæculi exiſtit, in hoc genere fallendi occultiſſimus & peritiſſimus impoſtor ſæpiſſimè per ſe verè optimis operibus peſſimum finem intendit, quem mediante illo bono, quod ſuadet, ſubinde primum in ſecundà, tertià, quartà vel etiam ulteriori ſequelà conſequitur, quod bono ſpiritui è diametro prorſus contrarium eſt. Proinde anima noſtra quotieſcunque ad aliquid faciendum vel omittendum, quod in ſe bonum apparet, interiùs inclinatur, accuratà circumſpectione intentionem & finem ſcrutetur, quo ſcilicet tam objectum & media, quàm circumſtantiæ & finis, ſequelæque operis collimare poſſe videantur; ſic multis propoſuit longas orationes, ut omnino ab exercitio orationis pertæſos dimoveret: Alijs nimis frequentes confeſſiones & communiones, ut

debitam æſtimationem erga hæc ſacra Myſteria eriperet, & ad frigidam conſuetudinem deduceret; aliјs ſuaſit nimis rigidam & exoticam in externis vitam, relictà interioris hominis exercitatione & mortificatione neceſſarià, ut intuitu bonorum operum evaneſcerent, & in ſuperbiam elati jugum obedientiæ excuterent, in errorem ducerentur & perirent; Aliјs nimias mortificationes, ut ignem divini amoris, cui moderati ſpiritus vitales ſubſerviunt, paulatim extingueret; Aliјs angorem conſcientiæ præteritorum peccatorum, vel timorem futurorum, ut devotionem præſentem impediret, vel omninò ad deſperationem adigeret.

XII.

Septima regula. Frequenter contingere poteſt, ut prima motio ad objectum ipſum honeſtum divinitùs inſpirata ſit, conſequens verò inſpiratio mediorum aut circumſtantiarum, aut denique finis inordinata & vitio-

ſa

ſa fiat: Quatenus illa vel à corrupta noſtra natura in ſuum proprium commodum & amorem excogitata trahitur, vel à ſathana oſore omnis puritatis per falſam illationem menti noſtræ ſubmittitur; ſimiliter fieri etiam poteſt, ut non ſolùm propoſitum objecti, verùm etiam inſpiratio mediorum & circumſtantiarum à cœleſti Spiritu homini inſtillentur, intentio verò ac finis, aut conſequentes ſequelæ per naturalem noſtram vel diabolicam inſtillationem depraventur. Proinde, non hoc ipſo propoſitum, quod ab initio bono ſpiritu ſuſceptum, mutandum vel abjiciendum eſt, ex eo, quod in medijs alijſque circumſtantijs & fine, natura aut diabolus transfigurantes ſe in Angelum lucis, animam ex conſequenti ſupplantaverint, ſed potiùs deceptione depoſità malum ac error emendari, & ad rectum divinæ voluntatis tramitem reduci debet, quod patres ſpirituales & omnes, qui animas dirigunt, diligenter notent, & non

non ſtatim clientis ſui inſpirationem ſubſtantialem tanquam ex dæmone ſcaturientem abjiciant: ejuſmodi enim indiſcretio non paucos in puſillanimitatem & deſertionem magnarum virtutum ac operum præcipitavit: Scire enim debent, hoc eſſe ſathanæ ingenium, ſi animadvertat animam noſtram ad aliquod bonum opus præmotam eſſe, pro viribus illud impedire, vel ſi impedire neſciat, ſaltem virus ſuum ex obliquo in media & circumſtantias, vel in finem ac intentionem ingerere, quod maximè locum habet in tyronibus viæ ſpiritualis.

XIII.

Octava regula. Inſpiratio divina omnis diſcretionis mater ad veras & ſolidas virtutes inducit, mediumque in rebus omnibus ſervandum eſſe ſtatuit, & ad hoc hominem conſideratè illuminans ſuaviter impellit; Motio autem naturalis & maximè diabolica diſcretionem neſcit, & medium nunquam ſervare conſuevit, ſed potius

tur-

turbulentà præſumptione, vel nimià abjectione hominem exagitat, fugitque medium veræ virtutis vehementer, & hoc ſignum ordinariè eſt eos, qui in converſatione ſuà nullum medium ſervare volunt, gravioribus Sathanæ tentationum laqueis miſerè captivos teneri, quò minùs ad veras & ſolidas virtutes perveniant: Proinde patres ſpirituales diligenti circumſpectione ad ſibi commiſſos attendant, ut ſi hac muſcipulà detentos deprehenderint, depoſità diabolicà deceptione, arctiſſimè ad medium omnium virtutum inflectere ſatagant.

XIV.

Nona regula. Sicut tyrones viæ ſpiritualis & univerſim juvenilis impetus, quoties à Deo ad ſpecialem quandam vitam evocantur, ab initio vocationis plerumque medium ſanctæ diſcretionis, maximè in mortificationibus corporalibus excedunt, & ad extremum præter ordinem ſolidæ virtutis convertuntur, ita illos ſpiritu ma-

ligno

ligno exagitari cogitandum non eſt, ſed zelo immoderato naturæ, per ſpiritus vitales noſtra libertas à gratià Dei jam ex antecedenti elevata, ultra id, quod intentio divina vult, ad dicta extrema transferri ſolet. Cum enim natura noſtra, etiam ſuppoſità gratià divinà adhuc plenà libertate polleat, immoderatà quadam ſpirituali diſordinatione excedere poteſt, ut experientià conſtat; proinde ignoſcendum eſt tyronibus ſubinde ab initio diſcretà quádam indulgentià, & non nimiùm eorum impetus juvenilis conſtringi debet, donec ſucceſſu temporis ſeipſo remiſſior factus, per gratiam cœleſtem ad temperiem redigatur.

X V.

Decima regula. Etſi Spiritus Sanctus ordinariè regulis prudentiæ & diſcretionis, ut dictum, conformiter ſpirans, hominem in vitæ hujus converſatione dirigere ſoleat, ijſdem tamen interim ita alligatus non eſt, quia

ex-

extraordinario modo & vià mirabiliori eos nimirum homines dirigat, quos vel ad magnas & extraordinarias virtutum operationes, vel ad mirabilia opera gloriæ ſuæ inſtrumentum prædeſtinare ſuæ ſanctæ voluntati placuit. Probandi tamen in multum diuquè hujuſmodi homines ſunt per oblata humilitatis, patientiæ & obedientiæ varia exercitia, an in veritate ſpiritu Dei extraordinario agantur, vel è contra malo vanitatis, curioſitatis, & indiſcretionis ſuperbiæque genio impellantur; ſpiritus enim bonus etiam extraordinarius humilitatem, patientiam, & obedientiam non excludit, quin potiùs interiùs edocet, tanquam characteres ſuæ præſentiæ & ſanctæ motionis; E contra ſi quis contra hæc tria conſtanter & pertinaciter etiam extra paſſionem humanam recalcitraverit, dixeritquè ſe ſpiritu Dei extraordinario agi, talem in tenebris ambulare, & vanitatem in eo eſſe meritò judicari debet.

X V I.

Vndecima regula. Sicut Deus immutabilis eſt, ita in ijs, ad quæ hominem afflatu ſuo ſancto excitat, conſtanter ſpirat, & perficit opus ſuum; atque de virtute in virtutem progreditur, ſi modò anima noſtra cooperetur; Naturæ è contra & Sathanæ motiones inconſtantes ſunt & vagabundæ, animæ inquietudinem ingerunt, & dum omnes virtutes otioſá quádam pigrá & turbulentá præſumptione ſimul ſtringere animæ cupiditatem faciunt, eidem tædium bonorum operum & nauſeam ad exercitium virtutum, quod laborioſum eſt, creant, & nunc hoc, nunc illud bonum opus tædioſum amarumque animæ reddunt, ad varia inducunt, & nihil proficiunt, vagantur de uno exercitio in aliud, & ſaporem cœleſtium bonorumque operum tandem animæ eripiunt, ut ita nunquam ad unius ſolidæ veræque virtutis ordinem deveniat: dum enim

piger

piger omnes virtutes ſine aſſenſu laborioſo ſimul ſtringere vult, nullam complectitur. Contra hanc naturæ & diaboli deceptionem unuſquiſque ſibi vim inferre debet, & paſſiones ſuas ſpirituales ſic cohibere, ut in omni humilitate, patientiá & longanimitate conſtantiſſimè ijs inſiſtant, ad quæ ſemel divinitùs fuère moti, & ita ordine debito de virtute in virtutem, & de uno exercitio bonorum operum in aliud conſideratá circumſpectione & conſilio progrediantur; quod eſt principium primum in via ſpirituali.

XVII.

Duodecima regula. Spiritus Sanctus quandoque animæ inſtillat deſideria aliquot, quæ tamen ob arcanum Divinæ providentiæ conſilium effectum non obtinent, ut ita quem multum diligit, plurimis non ſolùm operibus; verùm etiam deſiderijs, & voluptatibus bonis ſaginatum ad cœleſtem gloriam præparet & invitet; quod dili-

diligenter notandum eſt, ne exiſtimemus omnia debere in effectum deduci, & in defectu executionis contriſtemur, aut nos à maligno ſpiritu in contrario eventu eſſe deceptos exiſtimemus. Tunc autem hujuſmodi ſpiritus inefficacis deſiderij ac impulsús eſſe aut fuiſſe noſcitur, quando ipſummet deſiderium brevi exſpirat, & quamvis redeat, ad opus tamen ſingulariter non moveat: vel denique ſi media ad illius executionem neceſſaria nunquam efficaciter à Deo porrigantur: aut ſi media accipiantur, per ea tamen homo finem illius propoſiti non conſequatur. In his omnibus ſignum eſt, bonum ſpiritum non opus ipſum, ſed voluntatem & deſiderium, quod pro opere reputat, voluiſſe.

XVIII.

Decima tertia regula. Inſpiratio Divina hominem poſt lapſum inclinat ad humilitatem & ſui ipſius contemptum, timoremque Domini excitat, erigitque ad ſpem & ad pœnitentiam,

vel

vel ex timore Dei aut beneficiorum divinorum recordatione, aut denique ex deformitate peccatorum, futurorumque ſuppliciorum metu fortiter impellit & erigit, ut in fortitudine majoris ſpiritús & deteſtationis peccatorum ob Deum offenſum, in amore Dei ad Deum ipſum uti patrem recurrat, & reſurgat; Motio è contra naturalis mala vel diabolica ad perſeverantiam in peccatis per quandam falſam ſecuritatem & conſcientiæ quietem inducit, aut ad deſperationem furiosá quadam turbulentia exagitat, affectum bonæ voluntatis exaſperat, intellectum obnubilat, & fontem lachrymarum obduratione cujuſdam confuſæ mentis intercludit; unde erectionem animi ad miſericordiam Dei, & divinam ſpem prorſus opprimere conatur, ne anima in lachrymas & compunctionem reſoluta humilietur, erigatur, & reſurgat. Proinde patres ſpirituales diligenter attendant, ut ſuos poſt lapſum conſolentur, & non per-

permittant ullo modo in atris cogitationibus, triſtitiá, puſillanimitate & fluctibus turbationum animi involutos jacère, ſed ut cum odio peccatorum commiſſorum citò in fortitudine ſpiritûs ad puriorem humilioremque vitam, cujus gratiá divina ſapientia, ordinariè lapſus graviores maximè carnis in nobis permittit, per gratiam Dei ſe erigant.

X I X.

Decima quarta regula. Tametſi bonus ſpiritus animam noſtram eá modeſtiá muniat, quá viſitationes ſuas & bona opera ab hominibus abſcondere diligit, eaque paſſim ſciri aut ſpontè revelare vehementer erubeſcit; nihilominus tamen patri ſpirituali & alijs, ex quorum directione ſalus & profectus vitæ noſtræ in hac vitá dependet, in libertate filiorum Dei totum cor libenter pandere, & ad hoc faciendum animum inducere ſolet, ne anima à maligno ſpiritu decipiatur. Malus è contra genius naturæ & dia-

boli

boli lucem fugere, & ſicut veſpertilio ab humano die ſe ſuaſque internas machinationes abſcondere conſuevit; Quatenus ſic fraudes & deceptiones, in quarum labyrintho miſeras animas ſæpè multis annis, & non rarò etiam uſque ad perniciem captivas tenet, vel ſaltem à majori profectu ſolidarum virtutum impedit, non detegantur. Et in hoc ſimilis eſt malignus ſpiritus nequiſſimo cuidam amatori, qui puellam honeſtorum parentum filiam, vel uxorem viri alicujus probi volens ſeducere, ſummoperè curat, ut verba & conſilia ſua occulta ſint. Proinde primum principium profectús & ſalutis, patres ſpirituales ordinariè eſſe ducant, ut clientes ſpirituales ipſis interiorem hominem in ijs, quæ oportet, concredant, & viſitationes ſuas ac animi motus, qui alicujus momenti fuerint, fideliter adaperiant, ne neglectá obedientiá & conſultatione Superioris, ſe ipſos dirigere, & internos animi motus abſcondere præſumant.

De-

X X.

Decima quinta regula. Quibuſcunque homo donis cœleſtibus in hac vita dotatus illuminetur & agatur, & in quocunque ſanctitatis & perfectionis gradu exiſtat, quam diu tamen eſt in hac vita, indiget Superiori directione, & verus ejuſmodi hominis ſpiritus nequaquam obedientiam & dictam directionem excludit, hoc ipſo quod divina gubernatio velit, ut homo per hominem inſtruatur, & in converſatione ſuá quantumcunque aljá etiam dirigatur. Proinde ſuſpectum meritò patribus ſpiritualibus eſſe debet, ſi quis Superiorum directionem neglexerit, aut eá non indigere, ex hoc, quod à Spiritu Sancto ſua omnia immediatè dirigantur, aut quod extraordinario modo ducatur, quem alij non intelligant, præſumpſerit.

§. II.

De ſpiritu cæleſtium conſolationum & oppoſitarum deſolationum ac tentationum.

XXI.

HOmines, qui in peccatis obdurati callum quoddam conſcientiæ obduxerunt, ſicut divina conſolatio plerùmque juſtiſſimé deſerit, ita malignus ſpiritus in naturali pace & falsà tranquillitate conſcientiæ quietos vivere permittit, & de ſpolio jam quaſi capto triumphans, ſingulares tentationum moleſtias non immittit.

XXII.

Illis, qui quidem in peccatis nondum obdurati, facilè tamen lethaliter peccant, & peccatum peccato per relapſum addunt, ferè ſolet inimicus noſter illecebras carnis, & ſen-

ſuum delectationem obijcere, quatenus ſic eos de peccato in peccatum traducat, quouſque eorundem inſenſibilitatem quandam contrahant, ut ſaltem in continuo relapſu captivi teneantur; Spiritus verò bonus è contrario conſcientiam illorum pungit, & ſyntherefis rationiſque officium à peccando deterret, aut ſubinde immiſſo cœleſtium etiam bonorum guſtu ad ſerviendum Creatori ſuo leniter demulcet, unde peccatores ſervilis vitæ ſuæ pertæſi fiunt.

XXIII.

Alijs verò hominibus, qui ſe à vitijs & peccatis ſollicitè purgare, & pro honeſtate abſtinere ſtudent, atque in divino obſequio magis & magis in dies radicantur, ingerit malignus ſpiritus moleſtias, ſcrupulos, triſtitias, tædia, tẽtationes, rationes falſas & alias id generis tentationes, quibus aut profectum illorum impediat, aut ab obſequij divini ſtudio omninò abſter-

ſterreat. Spiritui autem bono ex oppoſito proprium conſuetumque eſt, rectè agentibus animum ac vires addere, poſt deſolationes conſolari, poſt tenebras ſuaviter illuminare, devotionis lachrymas ciere, defectus in ſpe ſancta corripere, & poſt turbinem tranquillitatem dare, ut expeditiùs alacriùſque per bona opera ſemper ultra tendant, euntes de virtute in virtutem.

X X I V.

Porrò ſpiritualis conſolatio duplex eſſe noſcitur; una eſt voluntatis, quà per internam quandam motionem exardeſcit anima in amorem Creatoris ſui, nec jam creaturam ullam niſi propter ipſum diligat: Item quandoque etiam lacrymæ amorem illum provocantes, ſive ex dolore de peccatis profluant, ſive ex meditatione paſſionis Chriſti, aut beneficiorum Dei, ſive aliâ ex cauſa quàlibet in Dei cultum & honorem rectè ordinatâ. Conſolatio quoque dici poteſt

fidei, ſpei & charitatis quodlibet augmentum, quod Deus in anima ſui amante per ſuam viſitationis gratiam ſuſcitat; Item lætitia omnis, quæ animam ad cœleſtium rerum meditationem, ad ſtudium ſalutis, ad quietem & pacem cum Domino habendam, ſolet incitare. Altera eſt intellectùs, cujus illuſtratione mirè anima afficitur, & in alicujus ſupernaturalis veritatis conſecutione ac intuitu delectatur, & ſuaviter in primà veritate inhærendo acquieſcit.

XXV.

Spiritualis ècontra deſolatio ex oppoſito etiam duplex eſt, una voluntatis ſive affectionis, quæ ariditas, & torpor rerum cœleſtium vocari poteſt: Item inſtigatio ad res infimas ſeu terrenas, omnis denique inquietudo & agitatio ſive tentatio trahens in diffidentiam de ſalute, & ſpem, charitatemque impugnans. Altera intellectùs, quæ eſt animæ obtenebratio,

tio, confuſio & conturbatio quietis intellectualis, ac charitatis, abſtrahens à prima veritate, & rerum cœleſtium contemplatione & intuitione, quarũ vtràque ſe anima triſtari, tepeſcere, ac torpere, amaricarique & tenebris involvi, deque ipſius Creatoris Dei ſui clementià non tam firmiter ſperare & præſentem ejus gratiam quaſi ablatam eſſe amarè ſentit: ſicut enim conſolationi opponitur deſolatio, ita etiam, quæ ab utraque oriuntur cogitationes & affectus, ſunt inter ſe prorſus oppoſita.

XXVI.

Etſi malignus ſpiritus in animam ineptam lætitiam excitare poſſit, veram tamen conſolationem ſpiritualem in illius facultate non eſſe noſcitur, ut proinde nemo de divino ſpiritu dubitare meritò debeat, nec poſſit, quotieſcumque in ſe ſpirituales conſolationes ſupradicto modo verè experitur. Porrò inepta lætitia, quam à malo ſpiritu per modum conſolatio-

nis excitari poſſe diximus, in hoc evidenter diſcernitur à divina conſolatione, quod hæc ad divinum obſequium & virtutum honeſtatem impellat, aut in adverſis fluctibus tentationum animam dulciter demulcendo erigat. Illa verò ad res terreſtres inducat, & verà conſolatione deſtituat. Hujuſmodi falsá conſolatione malignus ſpiritus mundi hujus amatores, & religioſos regularum ſuarum neglectores captivos tenet, quos non ſolùm in naturali felicitate & libertate conſcientiæ relinquit, verùm etiam ut in voluptatibus & peccatis ſuaviús pergant, frequenter præſumptionem ſpiritualem & ineptam lætitiam in eorum animis excitare ſolet. Vnde videmus quoſdam in omnibus, quæ carni inſerviunt, & quæ mundi ſunt, lætitiá & hilaritate exſuperare, & è contra ſervos Dei in ijs maximè cõtriſtari & deſolari, quod ſignum eſt hos ſpiritu bono regi, illos verò ſpiritu maligno exagitari.

Tem-

XXVII.

Tempore, quo anima deſolatur; nihil deliberandum aut innovandum eſt circa propoſitum animi, aut vitæ ſtatum, ſed in ijs fortiter & indubitanter perſeverandum, quæ fuerant priùs conſtituta, puta præcedente tempore, die vel horà conſolationis, & quietis: neque etiam ſpiritualia negotia ſeria alicujus momenti tunc diſcutienda aſſumētur, ſed ad inferiora humilitatis aut alterius virtutis exercitia homo ſe dimittet, aut indifferenter habebit, donec tranſeat deſolatio, & redeat pax ſerenæ mentis. Quemadmodum enim dum fruitur quis conſolatione illà non ex proprio ſuo, ſed boni ſpiritus inſtinctu homo regitur, ita obverſante ſibi deſolatione, agitur à malo ſpiritu, cujus inſtigatione nihil unquam rectè deliberatur, aut conficitur.

XXVIII.

Tametſi deſolatione affectus ho-

mo propria ſua conſilia minimè debet imitari, expediet tamen provideri & augeri ea, quæ contra deſolationis impulſum tendunt, qualia ſunt: inſiſtere orationi cum diſcuſſione ſui, ac pœnitentiæ aliquid aſſumere, quæ licet ſecundùm ſenſibilem ſpiritualem guſtum de præſenti arida videantur, & animæ amara cadant, mirè tamen frangitur vis deſolationum, ſi per patientiam & mortificationis ſtudium contra torrentem earum nitamur.

X X I X.

Quando deſolatione vel tentatione premimur minimè cogitandum eſt, divinam gratiam nobis ſubtractam eſſe, ſed nos interim à ſenſu ſenſibilitatis ſpiritualis ablactatos à Domino nobis ipſis quodammodò probationis causâ relinqui, ut per relictas vires inſultibus inimici noſtri obſiſtamus; idque poſſumus haud dubiè, aſſiſtente nobis ingenti præſidio Domini, licet tunc nequaquam ſentia-

tiatur, eò quod fervorem priſtinum charitatis Dominus ſubtraxerit, relictà nihilominus gratià, quæ ad benè operandum, & ad conſequendam ſalutem ſatis eſſe queat.

XXX.

Proinde Anima deſolatione urgente, quantùm poteſt, ſe humiliet, & in abyſſum nihili ſui abijciat in conſpectu Dei, ſeque ad inferiora & humilitatis plena exercitia demittat, quæ malignus ſpiritus vehementer fugere conſuevit; mirè juvat etiam hominem tentatione pulſatum, patientiæ ſervandæ ſtudium, utpote quod vexationibus hujuſmodi propriè opponitur, & è diametro reſiſtit. Aſſumenda etiam eſt ſpes & cogitatio brevi adfuturæ conſolationis, ſi præſertim per ſanctos conatus in octava regula ſignatos, deſolationis impetus frangantur.

XXXI.

Cauſæ deſolationis tres ſunt proximæ. Prima, quia propter no-

ſtram in ſpiritualibus ſtudijs ſeu exercitijs tepiditatem atque acediam conſolatione meritò privamur. Secunda, ut probemur, quinam ſimus, & quomodò in Dei ſervitium & honorem abſque præſente quodam conſolationum donorumque ſpiritualium ſtipendio noſmet ipſos impendamus. Tertia, ut certi planè ſimus noſtrarum virium non eſſe, vel acquirere vel retinere fervorem devotionis, vehementiam amoris, abundantiam lachrymarum, aut aliam quamlibet conſolationem, ſed omnia hæc gratuita eſſe dona Dei, quæ ſi vindicemus nobis ut propria noſtræ induſtriæ, ſuperbiæ & vanæ gloriæ crimen non ſine gravi ſalutis periculo incurſuri ſumus.

XXXII.

Tempore ferventis conſolationis homini perſpiciendum eſt, quo ſe pacto gerere poterit deſolatione deinceps occurrente, ut jam inde acrimoniam & robur animi maturè compa-

pa-

paret, ad impetum ejus expellendum. Ille idem affluente conſolatione ſe ipſum deprimat, ac vilifaciat quantùm poteſt; reputando ſecum, quàm imbecillis, quàmque ignavus ſit deſolatione impugnante, niſi per gratiæ & conſolationis divinæ opem citò ſublevetur. Contra verò ille, quem deſolatio vel tentatio moleſtat, æſtimare debet ſe poſſe plurimùm mereri, facilèque adverſarios ſuos omnes devicturum eſſe, dummodò in Dei virtute collocet ſpem ſuam, & animum ſuum corroberet.

XXXIII.

Quamvis in omni deſolationis tentatione homo nihil de ſeipſo præſumere, ſed de victoria ſanctè meritò timere debeat: mirè tamen malignum ſpiritum anima noſtra propulſabit, ſi inſultus ejus divinæ gratiæ & auxilio innitens, vilipendat, contemnat, & in fortitudine ſpiritùs, heroicàque diſſimulatione ita ſe gerat, ut malignus ſpiritus minimè no-

tet, quaſi verò anima anguſtietur, aut inſultus ejus ſentiātur, ſed magis ſe in omnibus contemni manifeſtè videre debeat. Hoſtis enim noſter naturam & morem malæ & rixoſæ mulieris, quoad imbecillitatem virium & animi pervicaciam furoremque refert; Hæc enim nacta virum circumſpicit, quomodò animum ipſi eripere & dominari valeat; Audet aliquid, & vires ſuas omnes exerens pugnis & fuſtibus virum aggreditur, quod ſi vir ſuccumbens victoriam amittat, mulier videns virum inferiorem & timidum ſæpius aggredietur, & tanquam mancipium habebit in vita ſua. Si autem è contra vir mulierem hujuſmodi tentantem inſigniter verberibus contundat, & flocci pendat ejus inſultus & furorem, in omni vita ſua nihil hujuſmodi facilè in virum, quem fortem & longè ſuperiorem eſſe probè ſenſit, attentabit; Sic malignus ſpiritus imbecillitatis ſuæ facem omnem contra hominem exerit, ut ipſi domi-

minetur, aut ſaltem moleſtare poſſit: proinde tentat & intentatum nihil relinquit. Quod ſi primà vice, ſecundà & tertià advertat animam non curare, ſed flocci pendere, & ſemper ſe bene divinis verberibus contemptùs & reſiſtentiæ contuſum ex bello ſuo orcum repetere coactum fuiſſe, à tentione deſiſtet, & invidens merito militis Chriſti facilè non redibit: aut ſi ſuo tempore redierit, ſimiliter exceptus turpiùs diſcedet, & relinquet tandem hominem in illo genere intentatum. Quod ſi verò aſtutè auſcultans notet animam in ejus inſultibus anguſtiari, & eos ſentire, furioſiùs bellum ſuum proſequetur, videns ſe proficere, & quo plus ſentire hominem viderit, plus etiam, & eò uſque moleſtabit, donec vel victoriam faciat vel per dictum contem ım ab animá ſic eruditá fugetur, quod patres ſpirituales in regimine animarum diligenter notent.

Se-

XXXIV.

Solet Divina gratia eos, quos ad aliquod ſpeciale virtutum culmen, & perfectionis majorem gradum in hac vita deducere decrevit, occluſo oſtio graviorum tentationum ordinariè ab initio imbre cœleſtium conſolationum ſuperfundere, quouſque in divini obſequij ſtudio ſufficienter roborentur, capaceſque fiant ſine ſtipendio hujuſmodi conſolationum Creatori ſuo rationabile obſequium præſtare, & in aperto campo contra hoſtium ſuorum inſultus pugnare fortiter. Tempore poſtmodùm, quo Deus voluerit, paulatim animam à teneritudine conſolationum divinarum ad ſectandas ſolidas humilitatis, patientiæ & abnegationis propriæ virtutes, ablactare conſuevit; & in hoc ſimilis eſt divina gratia cuidam matri ac nutrici, quæ modò genitos ſuos infantes tenero lacte enutrit, quos, poſtquàm robuſtiores facti ſunt, ad ſolidos cibos

bos dimittit; ita ferè gratia divina cum ſuis tyronibus aſſolet facere, quod patres ſpirituales diligenter notent. Ex hoc enim principio non ſolùm ingentes ſcrupulos, verùm etiam præſumptiones, in quas dicto modo ablactatæ animæ ſubinde labuntur, eripere poterunt, ſi ipſis perſuadeant neminem ex abundantiâ dictarum conſolationum ſanctiorem, aut ex earundem ſubtractione à Deo reprobatum, & ipſi offenſum exiſtere.

XXXV.

Poſt conſummatum ſupradictum ſpiritualis infantiæ ſtatum, hominem jam in ſapientia & gratia proficientem quaſi ſibi ipſi relinquit, ut in ſuſtinendâ ariditate, tentatione, & omnibus adverſis eam ſoliditatem paulatim induat, quâ prorſus inſeparabilis ab obſequio & charitate Dei efficiatur; redit tamen cœleſtis conſolatio in tempore ſuo ſecundùm inſtantiam fragilitatis cujuſque ne defi-

ciamus: non enim permittit quem-
quam tentari aut deſolari ſupra id
quod poſſumus portare. Proinde in
ſtatu proficientium divina conſola-
tio vadit & redit ſecundùm vices, ut
homo ſeparetur ab amore proprio
etiam ſpirituali ſemper magis, quem
in divina conſolatione quærere po-
teſt.

XXXVI.

Nemo exiſtimare debet ſe eò per-
fectiorem amoris Dei gradum eſſe
conſecutum, quo majori divinarum
conſolationum, maximè in primo in-
fantiæ ſpiritualis ſtatu, copià affluit,
ordinariè enim contingit, ut hi ma-
gis in amorem proprium, quàm pu-
rum Dei beneplacitum & ſervitium
occultè ferantur, magiſque proprium
ſuum interiorem & ſpiritualem ho-
minem, quàm Creatoris voluntatem
quærant. Regula, quà hoc ipſum ani-
ma noſtra deprehendere poteſt, ſequẽs
eſt: Quod ſi preces & exercitia ſpiri-
tualia, quæ tempore conſolationum
cum

cum ſummo guſtu peragere conſuevit, in ijſque ſibi tota in amorem Creatoris ſui exardeſcere videatur, etiam tempore ariditatis, deſolationis & tentationis inſolidà conſtantià, patientià & abnegatione proprij ſui ſpiritualis guſtùs in obſequium purum & beneplacitũ Creatoris ſui perficiat, ſignum eſt defœcati amoris Dei; ſi verò ècontra tempore dictæ ariditatis, deſolationis, & tentationis paulatim unum exercitium poſt alterum negligat, & ab obſequio Dei deficiens, ad res terrenas & earum oblectamenta etiam licita convertatur, ſignum eſt inordinati amoris proprij, quo in conſolationibus divinis proprium ſuum hominem ſpiritualem magis quàm Creatorem quæſierat, hoc ipſo quod ceſſante earum ſtipendio in illius ſervitio flacceſcat & deficiat.

XXXVII.

Duplicis generis homines in hac vita eſſe cernuntur, quos Deus tan-

tanquam primogenitos præ cæteris diligere conſuevit. Primi generis quaſi primitiæ Agni ſunt, quos non ſolùm ab omni vento urente peccatorum & tentationum reſervans ſuà protectione in hac vita circumvallat, verùm etiam torrente voluptatis cœleſtis potat, omnibuſque ſpiritualium gratiarum ornamentis ab initio uſque ad finem tanquam ſponſam ſuam dilectam mirabiliter exornat; tales fuère S.Maria Mater Domini, S.Ioſeph ejus Sponſus, S.Ioannes Baptiſta Præcurſor Domini, S.Ioannes Evangeliſta, & fortè alij. Secundi generis Deo dilecti ij eſſe cernuntur, quos non ſolùm omni genere tentationum, ærumnarum, perſecutionum & laborum, naturaliumque paſſionum vitam eorum plenam eſſe permittit, verùm etiam gratiam ſuam ſenſibilem ita moderatè ſuſpenſam, & à ſenſibili conſolatione effæcatam eſſe facit, ut cum ſumma difficultate ad ſummas etiam virtutes, & maximum me-

meritorum culmen pertingant.

XXXVIII.

Nemo ſibi imaginetur, ſe vià ordinarià in ſuavi culcitrà divinarum conſolationum ad ſolidas virtutes poſſe pertingere, ſed potiùs ad amarum abſynthium plurimarum tentationum & viciſſitudinum animam præparet: permittuntur enim à Deo tentationes, viciſſitudines paſſioneſq; ut depurentur virtutes: proinde verè cogitandum eſt, quotieſcumque inſultum alicujus paſſionis ac tentationis contranitentem alicui virtuti frãgis, toties te incrementum in illà virtute facere, & gradum altiorem aſcendere; unde ſignum eſt, eum, qui multimodis variè ad probationem tentatur à Deo, ad multas & inſignes virtutes evocari. Experimentum enim variarum tentationum & paſſionum, ſchola optimaque magiſtra oppoſitarum virtutum eſſe indubitanter noſcitur. E contra qui hujuſmodi vices contrariorum non patitur,

tur, ordinariè ad ſolidas virtutes non perveniet; ſed ad levioris pugnæ curſum & præmij coronam deſtinatus eſt; ſicut enim ignis etſi in ſilice lateat, niſi tamen excutiatur, non ardebit, ſic in homine juſto latent quidem virtutes, ſed accenſæ non fulgebunt, niſi per varias adverſitates excutiantur.

XXXIX.

Solet imitari malignus ſpiritus in tentatione Belli ducem, qui in oppugnatione civitatis aut exercitùs oppoſiti debiliorem partem aggreditur, ut de ſuo hoſte faciliùs triumphet; ſic ille exploratam habens totam naturam noſtram, debiliorem partem aggreditur, puta contra illam virtutem contrarijs tẽtationum inſultibus infeſtare, in qua anima noſtra minús exercitata & ſolida adhuc ad contrarium & oppoſitum ejus vitium magis inclinat; v.g. quẽ videt occultis aſſectibus erga pulchritudinem corporum involutum adhuc in caſtitate titu-

titubare, fortiùs contra illam inſtat, & machinationes ſuas contra ſtruit, & ſic de alijs. Contra maligni hujus ſpiritùs aſtutiam debet anima uti conſilio prudentis Civitatis aut Belli ducis, qui ſic oppugnanti contrariis etiam & oppoſitis viribus obviat, ſcilicet ad debiliorem illam partem, in qua oppugnamur, omnes vires ſuas anima convocet, putà diligenter contra vigilet, ad illam attendat, frequenter inſultus frangat, conterat, ſeque tam antecedenter quàm conſequenter, & in agonia multùm exerceat oratione, meditatione, lectione, & alijs exercitijs contra muniat, quæ tanquam proportionata media ad conſervandam illam virtutem magis conducere cenſentur.

X L.

Vt malignus ſpiritus ſubinde ab aliqua virtute aut exercitio ſpirituali, cui invidet, & in quibus hominem mirè proficere animadvertit, traducat, ſolet etiam more Ducum belli peri-

peritorum diverſiones facere; puta, illum aut furioſo quodam impetu tentationum irruere, aut lenocinijs rerum terrenarum animum contra occultè demulcere, aut negotia ſæcularia nimià & inordinatà inclinatione & ſollicitudine ingerere, aut ad alia exercitia ſpiritualia, quæ alta & majora eſſe perſuadet, animum divertere, aut denique tædio contra illud, cui invidet, afficere; quæ omnia non alio fine mille artium & fraudum architectus facit, quàm ut á vero virtutum affectu, quem ſummè odit, ad inutilia, impoſſibilia, aut nociva diverſionem faciat; qui Sathanæ laqueus conſtantiá & animi fortitudine prudenter rumpi debet, quod fiet, ſi anima non alta & terrena ſapiens in omni humilitate, patientià & longanimitate virtuti propoſitæ inſiſtat, & ab hujuſmodi inſpirationibus moveri ſe nō ſinat, omniaque ſua cum conſilio prudentis Confeſſarii aut Superioris inſtituat.

§. III.

De principijs & regulis diſcretionis, quibus informamur contra nequitias ipſius concupiſcentiæ carnis &c.

XLI.

ETtſi radix malorum concupiſcentiæ poſt corruptelam peccati primorum parentum in ipſa noſtra natura rebellis & quodammodò exaſperata & ſauciata præexiſtat, prout tamen diverſimodè ad luxuriam actualiter movemur, id ex diverſis oſtijs principijſque malis contingere poteſt, quorum omnium malignus ſpiritus princeps & impoſtor peſſimus eſſe conſuevit, qui quantùm ipſi Deus permiſerit, more alicujus Belli ducis nihil intentatum relinquens; diverſimodè caſtrum innocentiæ expugnat, ut turpitudinis ſuæ in-

ten-

tentæ victoriam reportet; quamvis non raró etiam tentationes carnis naturales ſint, & noſtrâ culpâ eveniant. Quibus omnibus è diametro ſpiritus bonus contradictorie adverſatur, qui non niſi omnis caſti conſilij author & mediator optimus eſſe novit.

XLII.

Non ſolùm ad reportandam laureolam finalem virginitatis, verùm etiam ad facilè ſervandum cœlibatum in quocunque ſtatu, præſidium certè ſingulare, civitaſque munita fuerit, ſi homo primam ſuam innocentiam ac naturalem integritatem ſui corporis incorruptam ſine defloratione ſtatui illi, in quo ſub vexillo continentiæ Chriſto militare proponit, attulerit: è contra quibus florem hunc in juventute tenera, vel decurſu temporis creſcente ætate in ſæculo pruina libidinis abſtulit, aut quibus conſuetudo carnis antecedenter dominata fuit, ii etiam ordina-

nariè in cœlibatu ſuo graviores inſultus carnalis libidinis patiuntur, & frequenter etiã ſalutem ſuam in hoc ſcopulo elidunt, niſi gratià & cuſtodià Dei ſpeciali ſeveriorique vitæ rigore adiuti, & extra pericula poſiti circumvallentur; proinde homines hujuſmodi, qui mollitiei aut alterius vitij carnis conſuetudinem contraxerunt, facilè ad ſtatum Clericalem, niſi ſpecialis gratia vocationis appareat, non recipiantur, ſed perſuadeantur, ut vel nubant, vel ſtrictiorem vitæ rigorem in aliquo Monaſterio amplectantur; cum ordinariè tales miſeri cum maximo ſubinde tam proprio quam ipſiuſmet ſtatûs damno ad vomitum ſuum redeant.

XLIII.

Hoc callidè prævidens malignus ſpiritus inſtar alicujus accipitris huic columbæ primæ juvenilis innocentię ac caſtitatis vehemẽter inſidiatur, ut ipſius corruptelam, ſi non peccaminoſam, ſaltem naturalem obti-

neat, quam etiam in parvulis ante perfectum uſum rationis obtinere nititur: Scit enim peſsimus impoſtor, etſi tunc forté peccari non poſsit, ſi tamen hac contagioſà lue caro tenera contrectata inficiatur, non modò ad peccandum etiam tunc, quando uſus rationis paulatim aſcenderit, januam apertam eſſe, ſed magis hujuſmodi hominis naturam per hoc deturpari ac deſtrui ſic poſſe, ut in omni decurſu vitæ ſuæ talis miſer exiſtat, & fine conſummationis propoſitæ, ad quem Dei & naturæ dona collimarent, miſerabiliter privetur. Proinde malignus ſpiritus in hujuſmodi ſeductione non tam peccatum præſens, quàm naturæ deſtructionem, & quaſi infinitorum malorum ſeriem & bonorum impeditionem intendere noſcitur.

XLIV.

Etſi malignus ſpiritus dictam ſeductionem diverſis modis inſidiarum aſſequatur, potiſſimùm tamen

qua-

quatuor veluti ſcholæ quædam Veneris notantur, in quibus ad omnia facilè ductilis juventus miſerabiliter depravatur: ordinariè enim vel per malam educationem & vitam ſcandaloſam parentum, domeſticorumque, vel per otium, vel per malam ſocietatem, vel denique per incautam utriuſque ſexus converſationem, prò dolor! hoc contingere deprehenditur. Quibus malis ut ſuccurratur, ſuppoſitâ gratiâ & cuſtodiâ etiam Dei ſalubrius medium non fuerit, quàm ſi non ſolùm parentes omnibus modis ad bonam liberorum educationem impellantur, ſed magis ſi adoleſcentes adhuc in innocentia à ſæculo abſtracti educentur, omnique poſſibili conatu á ſeductione carnis cuſtodiantur.

X L V.

Porrò quamvis hæc inſidiarum externarum tentamenta per dictam juventutis educandæ cuſtodiam ſufficienter poſſit præſcindi, nihilo-

minus tamen præcaveri nequit, quo minus per naturam ipſam, aut malignum ſpiritum illius innocentia internis animi motibus tentata ſubinde pulſetur, ad quorum obtinendam efficaciam malignus ſpiritus inſtar alicujus digladiatoris juvenili imperitià pugnandi, patiendique inſuetudine, velut tentatione utitur, dum eorum, incautos, carnalium tentationum, ignaros animos aut blandiendo carnaliter ad turpitudinem ex ignorantia offenſionis divinæ trahit, aut vehementià importunà juvenilem fervorem ad conſenſum traducit, aut amore ac præſumptione falsa facti conſensùs ad conſummationem peccati & deſperationem exagitat: unde his laqueis occurrere neſcientes, frequenter more tyronum militiæ corporalis infenſiſſimi ſui hoſtis, ſcilicet carnis ſpolia fiunt, quod ſeró ſapiẽtes multis lachrymis deplorant. Contra hunc diaboli dolum juventutis Præſides ſuos clientes clypeo præſcientiæ mu-

munientes, cautè & prudenter cum magna neceſſitate, ne per imprudentiam dicentis doceantur ea, quæ ſcire non deberent, aut periculoſum foret, ſucceſſu temporis de peccato carnis informent, doceantque quomodò diabolus omnem hominem tentare, & quomodò naturalis concupiſcentiæ fomes inſtante pubertate operationes ſuas ac tentationes exercere non omittat. Interim quibuſcunque turpitudinibus & motibus anima noſtra pulſetur, peccatum tamen nunquam eſſe, nec eſſe poſſe, quamdiu conſenſum nos non præbemus: Proinde contra omnes tentationes alacri fortitudine pugnandum, omnemque ſpem noſtram in gratia Dei eſſe collocandam.

XLVI.

Tametſi ſervatá hac externorum ſenſuum cuſtodiá difficile non fuerit, internas quoque animi potentias à rerum carnalium coinquinatione illibatas conſervare, cum nihil ſit

in intellectu, quod non fuerit priùs in ſenſu, nihilominus tamen ſpiritus malignus & natura ipſa per phantaſiam, quæ eſt officina & receptaculum omnium muſcarum carnalium, incaſta ſua conſilia inſtar alicujus mali ſeminatoris, in animum juvenilem inſtillando, ſeminare conatur, quibus é diametro adverſatur, ſi facultas intellectualis ab otio, melancholiá, & vago animi ſtupore diligenter abſtrahatur.

XLVII.

In hunc finem juventutis Præſides clientes ſuos in hoc diligenter inſtruant, & ſi eorum animos otioſos, ſtuporeque aliquò vago defixos, aut triſtitià oppreſſos quocunque modo animadvertant, diſcretè ab ipſis correpti ad modeſtiam, hilaritatemque excitentur, & in omnibus aſſueſcant, ſe vel in exterioribus actionibus bonitatis alicujus occupare, vel in interioribus animum ad determinata objecta ſic perpetuò applicare, ut dicta

cta intellectualis facultas ſemper vel quiete aliquà vel operatione determinatá in ſe ordinatè afficiatur; Aliàs enim malignus ſpiritus & natura ipſa tam dictum otium, & vagum animi ſtuporem, quàm etiam triſtitiam bene ſibi tanquam media ad expugnandum caſtrum innocentiæ uſurpabit.

XLVIII.

Homines etiam pietatibus dediti, qui mollioris mentis, & effæminatioris animi eſſe, magiſque ſenſibilibus affectibus, quàm rationibus duci ſolent, tempore deſolationum, ariditatum, triſtitiæ & tentationum facilè á propoſito honeſtatis ad illecebras carnis transferuntur; quod aſtutè proſpiciens malignus ſpiritus, dum hujuſmodi homines dictis clavis pulſat, miniſterio facultatis imaginativæ illecebras carnis ita ſpecioſè depingere, earumque teneritudinem in parte ſenſitivá ita exacuere novit, ut pars ſuperior prorſus convicta inferiori aſ-

ſentiatur. Et ex hoc capite etiam homines devotos & divinis conſolationibus donatos, nonnunquam in peccata carnis relabi experimur; dum, ut dixi, ſenſibilitatis affectibus etiam inhiantes, tempore autem tentationis eiſdem deſtituti, ſtipendio carnalis voluptatis ineſcantur & deficiunt. Ad deſtruendum hunc naturæ & diaboli ſcopulum, juventutis directores, cliẽtes ſuos ſucceſſu temporis ſic excolant, ut in omnibus rebus magis ponderationum, quàm ſenſibilitate affectionum etiam ſpiritualium ducantur, cum in ijs ſolidior ſubſiſtentia in bono eſſe deprehendatur.

XLIX.

Cæterùm ſicut malignus ſpiritus non modò ſingularum naturarum propenſionem, ſed omnes etiam peccandi occaſiones, locorum, temporum, aliarumque circumſtantiarum rationem probè perſpctã habens, diverſis modis humanum genus ad flagitium carnis ſollicitat, ita non unum

ſin-

ſingulis, ſed diverſa etiam diverſi tentationibus remedia proportionata applicari debent; & ideò Patres ſpirituales univerſim ſibi ſubditos principijs ſpiritualibus maximè in hàc materià eatenus inſtruant, quatenus urgente quàcunque tentatione, arma contraria & proportionata remedia prudenti diſcretione opponere ſciant; ex quo capite multùm pendet, ut victoriam contra tela nequiſſimi ignea per gratiam Dei reportemus.

L.

Quoniam temperantia ciborum, & potùs univerſim ad continentiam ſubfulciendam neceſſaria exiſtit, hinc homines, præſertim qui natura ad vitiū carnis proniores aut conſuetudinem peccandi in hoc jam contraxère, ad faciendam victoriam, & ſubſiſtendum in perſeverantia contra tyrannidem libidinis ſine ea fruſtra conantur. Cum enim univerſim gula Veneris vehiculum ſit, indulgentia immo-

derata corporis, naturalis ſcaturigo infeſtationum carnaliũ & relapſuum eſſe evidenter ex hoc ipſo noſcitur, quòd concupiſcentia noſtra ſimilitudinem ignis præſeferat; qui etſi modica ſubinde & ſopita ſit ſcintilla, nactus tamen ſuum nutrimentum in maximum incendium, quod ſæpè, ampliùs non valet extingui, erumpit: ita ſanè concupiſcentia pabulum ſuum, & quò immoderatius ac majus in homine nacta fuerit, in majorem etiam periculoſioremque flammam & libidinis ſtimulos exardeſcens, homines etiam pios frequenter ad lapsũ incitare cõſuevit. Vnde multi poſt tot ſeria propoſita fuſaſque lachrymas & preces, ac adhibitos conatus, nihilominus adhuc ſæpè relabuntur. Quibus ſeriò inculcandum eſt, ut temperantiam debitam tanquam conveniens medium & huic ſcopulo è diametro oppoſitum aſſumant, & ligna igni ſubtrahant, & tùm æſtus libidinis ceſſabunt, quibus ita aduruntur: fruſtra

ſtra enim omnia alia remedia adhibebit quis, quamdiu cauſam inclinantem non ſuſtulerit, in qua ulcus radicatur.

L I.

Porrò frequenter contingit, ut homines, quos natura majori vegetiorique robore corporis & ſanitatis dotavit, etiamſi gulæ ſpecialiter non inſerviant, graves tamen tentationes carnis & relapsùs, maximè qui in juventute ſeducti hujus vitij conſuetudinem olim contraxerunt, ex ordinaria etiam, & ordinatà menſà in decurſu converſionis ſuæ patiantur, quod amaris lachrymis ſui ipſorum miſerentes deplorant, & anguſtiati ſibique ipſis graves, tandem neſciant, quodnam remedium contra amplectantur; hujuſmodi miſeris hominibus firmiter perſuadendum eſt, quatenus diligenti circumſpectione & memoriá ad ſenſualitatis ſuæ appetitum attendant, & non ſolùm de ordinario, quod omnibus commune apponitur,

aliquid ſibi detrahere ſciant, verùm etiam omni poſſibili conatu ſtudeant, ut vigorem vitalitatis ex alimen[...] corpori per diem accedentem, per moderatos affectus ſpirituales, labores, & obſequium rationabile Dei ac hominum iterum evacuent. Similiter, ſi quis in occaſione aliquà ultra ſuum ordinarium, potùs ac cibi exceſſum fecerit, per extraordinarium laborem, ſervitiumque Dei, aut mortificationem corporalem moderatam ſic compenſet, ne exinde inferior homo ſucceſſivè affluens, & contra ſpiritum rebellis factus, vi ſuá in æſtus libidinis periculoſos erumpat. Proinde diligenti anima noſtra vigilantiâ ad inferiorem hominem ſuum attendere & tanquam occultum, & maximum ſuum hoſtem obſervare debet. Similis eſt dictus inferior homo noſter alveo fluminis cujuſdam, qui ſi extraordinarijs aquarum alluvionibus eum repleri, aut decurſum etiam ordinarium obſtrui contingat, periculoſè exur-

exurgens habitatoribus terræ illius gravia damna minatur, & tandem ultra terminum ſuum inundans, omni vi erumpit, & terram devaſtando evertit. Ita ſanè in homine proportione ſervatà contingere, cuilibet innoteſcere poteſt. Proinde unuſquiſque noſtrùm ſciat corpus ſuum poſſidere in ſanctificatione & honore.

L I I.

Porrò cum otium non ſolúm officina ſit, in qua muſcæ carnales mediante operatione phantaſiæ excoquuntur, verúm etiam concupiſcentiæ ſupradictæ alluviones ex alimentorum viribus ſubminiſtrent, ideo ad conſtantem ſubſiſtentiam in caſtitate homini ſummè neceſſarium eſſe cernitur, ut hoc pulvinar veneris prorſus à ſe proſcribens, perpetuò ſe ac facultates ſuas honeſtè occupet, omneſque vires ſuas redundantes inſtar alicujus mercenarij in Domo Domini per ignem tam charitatis Dei, quàm proximi indies heroicà conſtantia, &

ſtu-

ſtudio indefeſſo fideliter impendat; Quod omnium maximè efficax medium eſt, quo & exurgentes carnis tentationes naturales reſtringantur, & futuræ impediantur. Et hac ratione homo noſter inferior ſimilitudinem alicujus equi, aut aſini præſefert, qui uterque dum à laboribus vacantes pabulo debito perfruuntur, naturaliter ex vigore nimio vitalitatis inſoleſcunt, & magis indomiti redduntur. E contra laborum oneribus diſtenti facilè in obſequio ſubjectionis & manſuetudinis continentur. Eàdem planè ratione homo noſter inferior ſe gerit, qui moderatis tam corporalibus, quàm ſpiritualibus laboribus quotidie attritus in officio facilè continetur, & ſpiritui ſubditur; è contra otio perfruens vires potiores ex alimentorum ſucco, etiam moderatorum ad ſe attrahit, & in rebellionem, caputque Domini ſui evertere conſuevit. Hinc optima regula eſt, quà anima noſtra tantum per quoti-
dia-

dianum Dei obſequium exhauriat de viribus corporis, quantum per os ſumpſit, & ita corpus & anima hoc medio ſanctæ diſcretionis inter ſe bene conſentientes, pari paſſu ambulent, & inſtar duorum equorum currum debiti & rationabilis obſequij trahant. Ad quod Sacerdotes pro viribus conabuntur.

CAPVT III.

DE PRINCIPIIS PRACTICIS AD SALVTEM ANIMARVM PROCVRANDAM.

§. I.

De cura animarum habenda, & aliis officiis Eccleſiaſticis in communi.

I.

QVamvis ipſum Paſtorale officium, ac ratio ſtatùs Clericalis per ſe à Clericis poſtulet, ut converſationem ſuam ad extra bonam faciant, ac ſtabilitâ primùm per ſuperiùs ſtatuta media propriâ æternâ ſalute, in lucrum animarum cordialiter & ex animo totis viſceribus ſeſe effundant. Nihilominus quia in hac

hac ipſa Paſtorali cura ſæpe ſæpius mortalis infirmitas multa negligere poteſt, dum vel obligationis ſuæ latitudinem ſufficienter & accuratè non perſpiciens ignorat, vel in ſuperficie illius frigidi verbi: *non teneor* : hærens media ſalutaria non ſemper applicat, quibus abundantiùs animæ Chriſto lucrifiunt. Ideò imprimis neceſſarium eſt, ut nobis in Clericali ſtatu conſtitutis certam seriem vocationis præfigentes, per ordinata media in omni charitate animitùs ſalutem animarum operemur.

I I.

Et cum Sancta Romana Mater Eccleſia, cujus filij ſumus, ſtatui Eccleſiaſtico ac Clericali Sacramentorum diſpenſationem, quá ſanctificatę Chriſtianæ animæ finaliter in cœlum evolarent, omni tempore commiſerit, etiam, finis principalis vocationis Clericalis ad extra eſt, tam in oppidis, quàm ruri infantes baptizare, con-

confitentes audire, & confeſſos communicare, Sacramento item Matrimonij in facie Eccleſiæ aſſiſtere & benedicere, infirmos viſitare, eoſdem neceſſarijs Sacramentis Pœnitentiæ, Euchariſtiæ, extremæ unctionis, maturè providere, Agonizantibus aſſiſtere, & verbum ſalutis opportunum ingerere, ſignanter excitando in illis fidem vivam in Sanctiſſimam Trinitatem, Chriſtum filium Dei pro noſtra omnium ſalute incarnatum, paſſum, mortuum, & ſurrexiſſe, adeòque & ſpem firmã in meritis paſſionis Chriſti Domini atq;charitatẽ erga Deum perfectam, quà Spretis mundanis omnibus, velint unicé Deo vivere & mori, ſive, ut S. Auguſtinus docet, patienter in morbis vivere & delectabiliter in Deo mori, ut ęternum poſſint vivere cum illo, & denique honore ultimo ſepulturæ, & exequiarum, prout in Eccleſiá Catholicá uſitatum eſt, proſequi; quæ omnia non in caſu alicujus neceſſitatis per accidens, ſed per

ſe,

ſe, & ex obligatione ſtatùs Clericalis, quatenus curæ animarum addicti ſunt, præſtare fidelibus tenentur.

I I I.

Ad eum finem obtinendum vita Clericalis ſpiritualibus medijs ſuperiús poſitis munita ad extra activa omni tempore exiſtet, quà ordinariè duo, tres vel plures ruri parochialiter diſperſi ex profeſſo ad dictam adminiſtrationem Sacramentorum, & univerſam animarum curam, quàm diligentiſſimè invigilent, & omnia alia munia & officia Eccleſiaſtica peragant, ad quæ illos Reverendiſſimi Domini Ordinarij in foro externo more in Eccleſiá conſueto aſſumere voluerint, ſive deindè ea œconomiam ſpiritualem, ſive temporalem Eccleſiæ concernant; proinde Superiores in hunc finem deputati ſollicitè attendere debent, ut omni tempore ſibi commiſſos Iuvenes ab adoleſcentià ad officia Eccleſiaſtica obeunda ſecundùm cujuſque talentum, qualificatos reddant. De-

I V.

Denique quia & ſacer cantus, ſi piè ex puro corde procedens inſtituatur, tanquam fumus & odor ſuavitatis in conſpectu gloriæ Dei procedit, Chorum ac horas Canonicas decantandas, prout in unoquoque loco in more poſitum fuerit, devotè habere, oportet; maximè verò fructuoſum erit, ut in locis & Collegiatis Eccleſijs minoribus, in quibus tantùm quædam ex horis Canonicis ordinariè decantari ſolent, cura animarum ad præſentem populi neceſſitatem, & Sacerdotum recenter ordinatorum exercitationem Choro annectatur, quæ duo ſicut compatibilia, ita utiliſſimè ſimul ſtare contra otium ſolent.

De

§. I I.

De tradenda Doctrina Chriſtianâ parvulis in Catechiſmo.

V.

QVoniam viâ ordinariâ fides ex auditu ſecundùm Apoſtolum, quomodò autem audient niſi catechizentur? illud Cleric s curatis commendando commẽdatur, ut ſcilicet parvulorum, & univerſæ juventutis curam in animo & opere jugiter habeant, atque lactantes eos ex uberibus Chriſtianæ Doctrinæ, & morum omni poſſibili conatu, maximè ruri ex naturalibus ignorantiæ tenebris ad lucem veritatis fidei, & in viam ſanctæ converſationis traducere elaborent; Nam hoc ſibi omnes omninò perſuadere debent, Iuventutem non ſolùm tabulam raſam eſſe, in qua Chriſtianæ veritates

tes per diligentem curam inſcribi, aut plantulam mollem, quæ in hac ætate ad omnia bona facilè inflecti poſſit, verùm etiam eam radicem, & fundamentum tàm præſentis, quàm futuræ generationis exiſtere; ut proinde in ea excolendà omne ſtudium cum centuplo fructu meritò impendi cenſendum ſit.

VI.

In hunc finem ad minimum ſingulis octo diebus per totum annum in Eccleſia propria cujuſque loci ordinariè catecheſis ac Chriſtiana Doctrina tam pro Populo, quàm pro juventute inſtituatur, in qua filiolos ſuos, quaſi modo genitos in omni charitate amanter erudiant, & inſtillantes ſingulas Chriſtianæ fidei, & juſtitiæ veritates etiam ad fugienda peccata, & ſectandas virtutes eos impellant.

VII.

Quod ſi Iuventus copioſa ſit, & diſtrictus Parochialis in longam di-

diſtantiam ſe extendat, cujus diffi-cultate parvuli fracti moraliter ad Eccleſiam Ordinariam non accedere animadvertantur, tunc conſilio uti oportet, & non ſolùm facere, quod Clerici curati tenentur, ſed etiam, currere poſt gregem ſodalium ſuorum. Si itaque hujuſmodi caſu Eccleſia alia filialis per diſtantiam aliquã ab ordinaria in diſtrictu illo remota exiſtat, circa quam multæ domus, & conſequenter notabilis aliqua juventutis pars circumjaceat, expedit, ut unus ex Clericis curatis ad dictam, Eccleſiam excurrens, catecheſin etiã ibidem ordinariè exhibeat; aut ſi Eccleſia deficiat, in alium certum quendam locum juventutem ac populum (quantùm fieri poteſt) congregari faciat, & per modum catecheſis in, omni charitate ibidem erudiat, ut ſic ad omnes verbum vitæ pervenire contingat.

Tem-

VIII.

Tempus pro hoc negotio utiliter perſolvendo haud longius quàm ſummùm ſeſqui horæ deputandum videtur, quod quidem, ſi illud ordinariè in die Dominico pomeridianum ſtatuatur, commodiſſimum erit; ſimiliter & Catechizans uberem fructum faciet, ſi debito modo & dexteritate utens ad certum aliquod tempus conſtanti exercitio ſuſceptã Iuventutem erudiat; è contra multum fructùs dilabitur, ſi catechiſtæ per vices, aut ſaltem ſæpius mutentur, ut proinde meritò in omni loco, quantùm fieri poteſt, conſtantem aliquem Catechiſtam determinari pro certo tempore expediat.

IX.

Vt verò non tam parentes ruri ad mittendos ſuos liberos in Catecheſin impellantur, quàm ut etiam Sacramenta Pœnitentiæ & Euchariſtiæ ab omnibus diſpoſitis rite ſuſcipiant.

piantur, ſtatutam ordinariam catechesin al ia quædam paſchalis, ac extraordinaria concomitabitur, in qua ſcilicet ſingulis diebus per certum, aliquod tempus ante paſchalem confeſſionem aliqua juventutis turma, (ex ijs qui illo anno primà vice ad confeſſionem aut communionem à Parocho habiles judicati ſunt) ad ædes parochiales, Eccleſiam, vel alium locum magis convenientem, (giuſta circumſtantias locorum es regiorum:) hoc fine deſtinetur, ut à Catechida in ſuſcipiendis Sacramentis, & in alijs ad eorundem ſuſceptionem articulis ſcitu dignis uſq; ad ſufficientiam inſtruantur, & hæc prævia inſtructio, ſicuti eſt ſummè neceſſaria & utiliſſima ruri, ita etiam religioni & venerationi Sacramentorum plurimùm conſulere videtur, cùm experientià conſtet plures è juventute ſine neceſſaria ſcientia, & conſequenti irruverentià veluti bruta

ad tam digna & tremenda Sacramentorum myſteria accedere.

X.

Porrò judicium de habilitate, & ſufficientia tam ætatis, quàm usûs rationis ad Parochum loci ſpectat, illius enim tanquam Paſtoris omni tempore intereſt, ut ſpirituales agnos ſuos non negligens maturè ad Sacramentorum paſcua mitti curet: qui ſingulis etiam annis in ſpecie parentibus demandet, quos ex ſuis primà vice ad confeſſionem aut communionem mittere teneantur: experientià enim conſtat, parentes liberos ſuos in ea ætate, in qua, etſi communionis nondum omninò capaces exiſtant, tamen jam peccare ſæpè poſſunt, permittere ordinariè ſine Sacramentis decedere, niſi à Parochis aliter provideatur.

XI.

Ad eum finem certiùs obtinendum, neceſſe eſt, ut unuſquiſque

Pa-

Parochus præter librum baptizatorum, & matrimonialem, etiam in folio librum animarum habeat, in quo omnes totius ſui diſtrictùs parochialis animæ hoc ordine comprehendantur. Vt pro unaquaque domo ac familia, unum integrum folium ordine denotetur; & in capite illius familia ac domus deſcribatur: Deinde dictum folium deorſum quatuor lineis diſtinguatur, in cujus prima cellula parentes, in ſecunda liberi nomine & ætate, in tertia ſervi & ancillæ, in quarta denique advenæ & alij domeſtci cum ſuis liberis deſcribantur. Et hic liber quàdam perpetuitate conſervari poteſt, ſi ſcilicet ſingulo trimeſtri, aut ſeptimanà ex libro Baptiſmali ad ſuas familias baptizatorum nomina & dies addantur. Ex libro verò Matrimoniali novi conjugati, in folio deſignato modo ſupradicto notentur. Denique ſi qui moriantur, ſolummodò cruces ijs apponantur, qui ex

conjugatis, liberis, aut ex alijs è vità diſceſsère; ex hoc libro ſingulis annis ſcire Parochi poterunt, an ſchedas confeſſionales Patres-familias cujuſque domùs afferant, qui obedientes, vel inobedientes in ſacra paſchali confeſſione, ac communione extiterint, vel non. Deinde ex eodem libro catalogum juventutis habere poterunt, qui ad catecheſin, aut ad ſacram confeſſionem, ac etiam communionem mitti meritò poſſent, ac deberent, & ſic parentes ſi negligentes reperiantur, maturè moneri, & monitionem tam ſalutarem ſpernentes juxta Reverendiſſimi Ordinarij mentem & beneplacitum ad Magiſtratum deferri, & puniri poterunt; & hoc modo debitam curã oviũ & agnorum ſuorum Parochi omni tempore gerentes, in omnibus, quæ ad vitam æternam ſcitu neſſaria fuerint, facillimè in Domino erudient.

XII.

Et quod ad modum catechizandi

attinet, ille dexterrimus, ſuavis & planus valdèque facilis eſſe debet, quo videlicet parvulis panis verbi Dei, ac Doctrinæ Chriſtianæ ad captum eorundem frangatur. Proinde naturam, geſtus, verba, ſermonem & ſimplicitatem infantilem induentes catechiſtæ in medio parvulorum ſuorum, tanquam ſi nutrix filios ſuos fovet, parvulos ſuos in omni ſuavitate, & amoris intimo affectu piè, & humiliter inſtruere debent, & ſic Chriſtianas veritates ac virtutes in animas eorundem vià planà inſtillare.

XIII.

Præmiſſis ergo ſigno S. Crucis, Oratione Dominicà cum Salutatione Angelica & Symbolo Apoſtolorum, omnes parvuli ex una parte ſeorſim, ex altera puellæ cum ſufficiente diſtantia (ſervatis ſervandis pro more patriæ) ſedilia ſua ordine occupantes, ſilentium & modeſtiam obſervare aſſueſcant. Hac compo-

ſitione tam loci, quàm ſilentij factà; primò turmæ conſtitutæ puerorum, deinde puellarum (ſi unus tantùm ſit Catechiſta) propoſitum ſibi caput Chriſtianæ Doctrinæ tardè & clarè recitare jubeantur: porrò materiam, quam catechiſta antecedenti Dominicâ die in certa puncta diviſit; addiſcendaque propoſuit, per modum quæſtionum & reſponſionum, ſicut caput ipſum catechiſmi, aut etiam per modum narrationis repetentes tenaciùs memoriæ demandabunt. Poſt hæc & ij audiantur, qui capitis recitandi & materiæ repetendæ adhuc incapaces fuerint. Denique his omnibus ſufficienter auditis minores informentur de cognoſcendo myſterio SS. Trinitatis; Nativitatis Chriſti, & aliorum, quæ omni homini venienti in hunc mundum ſcitu imprimis neceſſaria fuerint, ſæpèque repetantur propter juniores.

XIV.

Tandem munuſculis diſtributis

ma-

materiam aliam ad ſequentem diem Dominicam primò quidem per modum brevis alicujus ſermonis Iuventuti fuſiùs proponant; exponatur deinde bis, ter vel quater, aut etiam ſæpius in puris terminis per modum interrogationum & reſponſionum in pauca puncta diviſa, & compendiosè pro parvulis recapituletur; & his finitis catecheſin præmiſſo iterum ſigno S. Crucis per decalogum, & Salve Regina linguà vernaculà aut vulgari claudant, omneſque in ſilentio & modeſtià è Templo diſcedant, niſi veſperæ ſequantur, aut aliæ devotiones pro more conſueto habeantur.

XV.

Porrò ad uberiorem è catecheſi reportandum fructum & alliciendos parvulos, ut cum guſtu, & jucunditate tanquam convivium, Chriſtianam Doctrinam frequentent, ſequentia documenta omnes Catechiſtæ diligenter obſervent.

XVI.

Primò. Caveant ne parvulos torvo vultu aſpiciant, aſperis & triſtibus verbis invadant, & geſtibus moroſis cum ijs tempore illo converſentur, ſed magis facie ſerenâ, hilari & jucundo aſpectu, ore ſuaviter ſubridente animum juvenilem in amorem trahant, verbis dulcibus cum ijs colloquantur, in omnibus geſtibus & corporis compoſitione tanquam mater filios ſuos, intimi amoris affectu omnes complectantur.

XVII.

Secundò. Non facilè reprehendant, ne ad triſtitiam aut abjectionem animi eos adducant, omnes verò de præſenti, vel de præterito, aut ſaltem de futuro eà dexteritate laudare ſatagant, ut ſinguli majorem animum capientes ad diſcendum alliciantur; ad quod præſtabit, ſi ſubinde unus inter cæteros ad aliorum majorem æmulationem excitandam

mul-

multùm laude extollatur, modo quo parvulis arridere conſuevit.

XVIII.

Tertiò. Caveant ne ſolummodò eos ament in externa converſatione, & in alijs rebus præferant, qui indole, ingenio & moribus valde amabiles exiſtunt, ſed moroſos & durioris ingenij (ſine acceptatione perſonarũ) magis excolere, & affectibus, & ſignis externis excitare ſatagant, utpote qui magis quàm alij indigere videntur.

XIX.

Quartò. Varia munuſcula, quæ pueros delectant, & ad diſcendum magis excitant, diſcretè ſine perſonarum acceptatione benè meritis ita diſtribuant, ut tamen non vileſcant, ad quod evitandum in diſtribuendo non ſint prodigi.

XX.

Quintò. Non facilè tranſire permittant diem Dominicam, quin eos, qui recenter, & primà vice catecheſin

frequentant, ad aliquid recitandum, aut ſaltem formandam crucem præ cæteris inſtituant, & tam munuſculis, quàm verbis animum illis adjiciant, ſi enim primâ vice inhonorati remittantur, facilè dejecti à parentibus domi retinentur.

XXI.

Sextò. Similiter Catecheſis non tranſeat, in qua poſt expletum curſum ordinarium maturioris juventutis, ad juniores etiam non convertatur, & illa myſteria fidei v. g. de Deo uno & trino, de tribus beneficijs generalibus SS. Trinitatis, de Incarnatione & alijs ſimilibus, quæ Chriſtiano homini inprimis ad ſalutem ſcitu neceſſaria ſunt, compendiosè ſemper repetant; ſic enim fiet, ut ſi non illa altiora, ſaltem omnes ſic ſucceſſivè ad ſalutem neceſſaria addiſcant.

XXII.

In hunc finem Catechiſta totam juventutem in tres turmas dividat, in qua-

quarum prima optimè proficientes, in ſecunda mediocres, in tertia denique infimi collocentur; & ſecundùm has tres claſſes omnes optimè in Domino erudientur; & Primæ quidem claſſis parvuli, utpote jam doctiores, curſum ordinarium Doctrinæ Chriſtianæ tenebunt; Secundæ claſſis verò, utpote uberioris ſcientiæ adhuc incapaces, in ijs erudiantur, quæ ad ſalutem omni homini venienti in hunc mundum ſcitu imprimis neceſſaria ſunt; Tertiæ denique claſſis in formanda Cruce, addiſcenda oratione Dominica, ſalutatione Angelica, Symbolo, Decalogo, & alijs occupabuntur. Ad has claſſes pro majori æmulatione in parvulis excitandá, bene meritos Catechiſta ordine aſcendere permittet, & tandem omnibus probè eruditis cum certo præmio glorioſè manumittere; quæ omnia plurimùm ad excitandos adoleſcentum animos, & parentum beneplacito utiliſſimè fient, ſi

ſine acceptione perſonarum hęc conſtituta practicentur, & practicari facilè poterunt, ſi catalogum ordinatum univerſæ juventutis catechizandæ ex libro animarum omni tempore tenuerint.

XXIII.

Porrò caveant ne in ſæpius dictæ catecheſi longas aut peregrinas hiſtorias parvulis enarrare, aut parvuli ad hujuſmodi enarrandas ullo modo aſſueſcant; magis verò ad diſcenda puncta ac repetendam propoſitam materiam per modum capitis coërceantur, & ſi hiſtoriam Catechiſta narrare velit, illa brevis, & non niſi de propoſita materia ordinariè aſſumatur, aliàs enim fieri ſolet, ut quæ neceſſaria in Chriſtiana Doctrina ſcitu ſunt, negligantur, & parvuli debito fructu fruſtrati ad non neceſſaria convertantur, ſicque tota catecheſis enervata finem ſuum propoſitum minimè aſſequatur. Magis caveant etiam curioſa, & inutilia juven-

venturi ſuæ proponere, ſed ſanam doctrinam illi tradere ſatagant, quæ hominem eorum interiorem erudiat, & ad introducendas Chriſtianas virtutes apta nata eſſe videatur.

XXIV.

Catechiſta poſtquam cum juvenibus ſua expedivit, ſecundùm ordinem Romani Catechiſmi progrediens, imprimis ſequentem materiã per modum brevis, & plani cujuſdam ſermonis in medium proponat; dein pro captu parvulorum ſuorum ea in numerum & modum breviſſimarum interrogationum & reſponſionum ita redigat, ut facili negotio totam materiam poſt octiduum repetere, aut ſaltem ſingula puncta ſeorſim recenſere valeant. Et hæc non ſemel, atque iterum, ſed ſæpius repetantur ab uno, vel altero doctiore, & recenſeri cures, ut ſic cæteri, etſi non integrè intelligant, faciliùs ſaltem in puris terminis memoriæ tradant, & ſuo tempore maturiores facti, ex

con-

concionibus in idipſum inſtitutis pleniori ſenſu intelligentes comprehendant; quo faciliori negotio etiam Chriſtiana Doctrina inculcetur, Catechiſta eam ſimilitudinibus, & per res ſenſibiles declarare ſtudeat, quarum intuitu juventus res ſpirituales intelligere, & facilè etiam memoriâ retinere ſolet.

§. III.

De Scholis Vernaculis inſtituendis.

XXV.

CVm porrò ab exercitio Scholarùm non ſolùm mores & politia civilis populi, verùm etiam Chriſtiana Doctrina ac Catecheſis, ut cum debito fructu decurrat, plurimùm dependere ſoleat, perutile erit, ſi Archipresbyteri, Decani, & Parochi alijque Superiores omni poſſibili modo circumſpicientes laborent, ut tam ruri, quàm in Civi-

Civitatibus ſcholæ vernaculæ ſive Parochiales inſtituantur, in quibus parvuli in principijs Chriſtianæ fidei, pietate, morum honeſtate & in legendo ac ſcribendo pro ſingulorum capacitate informentur, & inſtitutas ad debitam utilitatem vigilanter perpetuà curà dirigant; Quod negotium ſicuti jam aliás per ſe ad Parochos pertinere cenſetur, ita inter primas paſtoralis vocationis curas ad extra fuerit, providere, ut ſcholæ ſaltem vernaculæ ubique locorum utiliter habeantur.

XXVI.

Media temporalia, quibus in ijs locis, ubi prædictæ ſcholæ inſtitutæ nondum exiſtunt, noviter erigantur, eſſe poterunt ſequentia. Primò, ſi Eccleſia loci eam reddituum copiam in fixo habeat, quæ ſalvà fabrica ſuà & alijs neceſſarijs non gravata ludimoderatorem alere poſſe cenſeatur, Parochus loci ad Reverendiſſimi Ordinarij beneplacitum cum Magiſtratu

tu ſæculari pro hujus rei neceſſitate, & utilitate amicabiliter conveniens, ſcholarum exercitium introducat. Secundò, quod ſi ex integro Eccleſia prædictum ludimoderatorem ſuſtentare ſine notabili incommodo non valeat, Parochus aut alius Superior Communitati illius loci ſcholarum itidem neceſſitatem, & utilitatem debità dexteritate exponens, eam ad pendendam certam pecuniam aut frumentum perſuadeat. Tertiò, Ad meliorem ludimoderatoris ſuſtentationem de nuptijs; funeralibus & in alijs Eccleſiaſticis functionibus tolerabilem quandam mercedem per legitimos Superiores conſtitui curet; Nam ſicut hujuſmodi communes penſiones Communitati non adeo graves cadunt, ita integra Communitas ſpiritualia inde emolumenta viciſſim capit. Quartò, In caſu quo hactenus dicta media defecerint, Superiores competentes bonam ſuam intentionem, quam præcisè erga

Rem-

Rempublicam gerunt, Principibus, aut alijs Superioribus locorum humiliter intimare, & præſentem neceſſitatem exponere poterunt, ad quos denique ſpectabit benignè in Domino providere.

XXVII.

Quantùm præterea humanitùs poſſibile fuerit, curæ animarum præpoſiti ſaltem in potioribus, ac Eccleſijs Parochialibus organum fieri curent, & conſequenter in ijs locis hujuſmodi ludimoderatores inſtituere circumſpiciant, qui ſaltem pulſando devotè organum Chriſtiani populi corda demulcentes ad pietatem & ardorem animi ſub ſacro permoveat; plurimùm enim ad excitandos pios animorum affectus in Chriſtiano populo devotam muſicam conducere conſtat, ad quod multùm addens accedit, ſi cantus choralis devotè & uniformitate benè menſuratus in Eccleſia decantetur, quod Parochi à ludimoderatoribus ſuis imprimis per

debi-

debitam obedientiam conſtanter obtinere laborent.

XXVIII.

Vitam ludimoderator immaculatam agat, quá juxta Parochum ſuum, & juventuti, & Populo Chriſtiano ſine crimine præluceat, non ſit multo vino ſerviens, non paraſitus, non morio, ſed ſobrius, caſtus & modeſtus; Iuventutis curam habeat, & ſcholas diligat; ſimiliter & cæteri Cantores, æditui, & quique alio modo miniſtri domùs Dei in officio aliquo exiſtunt, ſobrij ſint, caſti, & pudici, modeſti & moribus integris, non tolerentur ebrioſi, furioſi, ſcurræ, paraſiti, moriones, multò minus impudici, ſed eliminentur, niſi ex animo pœnitentiam agentes emendare ſe ſatagant; non enim reddi ratio poteſt, ſi in miniſterio domùs Dei, etiam minimo polluti homines vivere permittantur.

XXIX.

Exercitium ſcholarum ſic ubique inſti-

inſtitui poterit, ut tempore antemeridiano ab hora media octava uſque ad decimam (finiendo duabus horis ante meridiem) & pomeridiano a media prima uſque ad tertiam) finiendo horà tertià poſt meridiem, aut pro diverſitate ac conſuetudine regionum tardiùs in æſtate incipiendo & finiendo) ludimoderatores juventutem inſtruant. Cæterùm ſæpius Parochi & Decani viſitantes curam habeant, ut ludimoderator illud tẽpus utiliter in juventute ſedulò inſtituenda impendat: torpentem ſubinde animadvertentes pijs monitis, & propoſito à Deo præmio excitare allaborent, & ſi amicabiliter verbis bonis non acquieſcat, ſeverè illũm ſub obedientia, & comminatione amittendi ſervitij ad diligenter faciendum ſuum officium coërceant.

X X X.

Modus docendi communis eſſe poteſt, ut duas lectiones ſingulis ſcholis habeant, & quidem ante meridiano tem-

tempore litteras ſcriptas addiſcant; quarum primàm lectionem, quam domi diſcere debebant, poſtquàm ad ſcholas veniunt, elapſo circiter uno quadrante, quo ſecum repetentes reviderint, ordine recitabunt, & ſi ſufficienter calleant alia in ipſis ſcholis addiſcenda à ludimoderatore diſcretè determinetur; auditis verò & iterum præſcriptis ſingulorum lectionibus ſcriptiones ſuas ordine oſtendãt, quorum errata Magiſter diligenter corrigens ſimul in omni charitate parvulorum manum ad ſemper meliorem characterem formandum traducere conabitur; & receptà ſuà ſcriptione unuſquiſq; in ſilentio ad locum ſuum vadens præſcriptam lectionem diligenter addiſcat, tandem poſtquam diſcipulos didiciſſe prudenter inſtante jam tempore præſumpſerit, denuò ſingulos audiat, & præſcripto tempore finito domum remittat. Pomeridiano tempore in idipſum redeuntes litteras impreſſas

addiſcant, quas eodem ordine recitabunt, ut hora ſtatutà domum revertantur,

XXXI.

Iuxta tradendas litteras tam Parochi, quàm ludimoderatores ſedulò allaborent, ut ſementem virtutum in animos parvulorum pro uniuſcujuſque captu inſtillent, maximè verò modeſtiam, veracitatem, pietatem in Deum, & amorem in B. M. V. obedientiam parentum & præceptorum, venerationem Clericorum, & Superiorum ſæcularium, virginitatis cuſtodiam; è contra verò petulantiam, garrulitatem, mendacia, furta, gulam & ſimilia pro viribus elim;nare ſtudeant. In hunc finem contra delinquentes aut negligentes diſcreta correptio utilis eſt, magis tamen expedit potiùs amore & laude juvenilem animum ad omnia bona inclinare; nimis ſeverè & indiſcretè animadvertere in juvenes venenum eſt, quod ludimoderatoribus, tanquam crimen in-

indiſcretionis interdici debet. Quæ omnia Decani & Parochi ex habita, prævia & matura notitia, optimè in Domino pro ſua diſcretione ordinare noverint.

XXXII.

Denique cum, vt ſupra dictum eſt, Catecheſis, ut fructum ſuum debitum uberiùs conſequatur, exercitio ſcholarum innitatur, die Sabbathi, aut feriâ ſextà, ſi in Sabbatho feſtum aliquod incidat, tota juventus in addiſcendo propoſito capite ex Catechiſmo, & traditâ materiâ, in alijſque, rebus ſecundùm diverſitatem claſſiū ita occupabitur, ut ſequenti die Dominico cum fructu lectiones ſuas Cathechiſticas recitare poſſint.

XXXIII.

In hunc finem ludimoderator in propria etiam perſona ſingulis octo diebus cathecheſin frequentans, diligenter propoſita puncta, & alia neceſſaria ſibi notabit, ut ſequenti die Sabbathi parvulis iterum in memoriam,

riam, quæ facilè labitur, in omni charitate & manſuetudine revocet. & ſic illo die ludimoderator tanquam Catechiſtæ amanuenſis ſuam juventutem in rebus ſpiritualibus erudiat quæ omnia Decani, & Parochi optimè in Domino ordinabunt.

XXXVI.

Et ut non tam conſcientias ſuas à peccatis expurgent, quàm modum confitendi ſucceſſivè addiſcant, potioribus ſaltem feſtivitatibus (puta quater in anno) univerſa juventus in Eccleſia ordine confiteatur, & quos Parochi capaces abſolutionis judicaverint, abſoluant, quos verò adhuc innocentes, & in ætate incapaces viderint, debità dexteritate inſtruant, & cùm munuſculo in Domino dimittant.

XXXV.

Tàndem ſingulis etiam diebus, quantùm conſtitutio locorum patitur, ab hora ſeptima vſque ad mediam octavam (ſive unà medià horà

priùs

priùs quam ſcholæ incipiantur) ordine fleƈtentes devotè ad Deum innocentes ſuas manus tollendo ſacrum audient.

XXXVI.

Vt verò hæc omnia faciliùs debitum effeƈtum ſuum conſequantur, & non ſolùm exercitium ac diſciplina ſcholarium feliciter procedat, verùm etiam omne aliud miniſterium in Eccleſia Dei ſanƈta, per immaculatos homines perficiatur, Decanis & Parochis de pijs, ac bonis hominibus proſpiciendum erit. In hunc finem ergo inſtruƈtio juventutis in Seminarijs ſerviet, juvenes ſine obligatione ſtatùs Clericalis uſque ad certum tempus educando. Exinde enim, eò quod neſciatur ad quid Deus, & natura unumquemque vocaverit, ludimoderatores alijque Miniſtri Eccleſiæ aſſumi poterunt, ij uidelicet, qui in progreſſu ad ſtudia altiora, aut propter aliud impedimentum, & defeƈtum ad ſacros ordines minùs apti

vo-

vocatique invenientur; Dein ex ſcholis particularibus (de quibus infra) ſufficientes homines ad hujuſmodi officia excoli poterunt, ij ſcilicet, qui vel ob nimiam jam ætatem, vel ob aliam cauſam ad Clericalem vel Religioſum ſtatum minùs qualificati fuerint, intereà tales pauperes exiſtunt, quibus proinde gratificetur promotione ad officium de pane lucrando, hi omnes ſuo tempore poſtquàm adoleverint, ad dicta officia utiliſſimè applicari poterunt; cum enim in timore Domini multis beneficijs educati fuerint, juxta Sacerdotes dein ruri, & in Civitatibus ad dicta officia expoſiti ſemper ſcintillam bonæ educationis retinentes vitam ad nutum Parochorum ducent; Quod ſi nubere velint, nubant, ſi cœlibes manere malint, in Parochialibus ædibus, vel extra degentes, ſæpius dictis officijs fungentur.

§. IV.

De ſcholis particularibus.

XXXVII.

PArochi & Clerici cæteri curati, præcipuè ad extra illud ſibi proponant, ſcilicet juventutem, à qua tota quaſi Reſpublica Chriſtiana & politia, ut plurimùm dependet, non ſolùm in Chriſtiana Doctrina, verùm etiam in litteris inſtruere, quod tamen ipſum non ad aliorum ſtatuum, qui ex profeſſo docent, æmulationem facere, ſed ſub certis quibuſdam limitibus, & ſubordinatione præcisè in bonum Reipublicæ Chriſtianæ, & incrementum majus ſtudiorum præſtare ſtudeant.

XXXVIII.

Hoc ergo negotium in eo ſitum eſt, ut ſcholæ latinæ, & particulares debito modo ac convenienter, habeantur, in quibus puerilis Iuventus

in

in latinis litteris rudimentorũ& gram-matices à Clericis in cura exiſtenti-bus ordinariè erudietur.

XXXIX.

Porrò loca, in quibus, generaliter loquendo hujuſmodi particulares ſcholæ inſtitui poterunt, ſolummodò illa erunt, in quibus nullum gymnaſium exiſtit, juxta Gymnaſium, cum facultate eorum, quorum intereſt, pueros in principijs erudiant,& tanquàm amanuenſes ad rudimenta inſtituant, multùm enim intereſſe, & Præceptores Gymnaſiorum magno labore ſublevare videtur, ſi pueri in primis principijs probè inſtituantur.

X L.

Cætertùm ruri in loco principali uniuſcujuſque Archipresbyteratùs, vel Decanatùs per totam Diœceſim una aliqua particularis ſchola erigi poterit, ubi ſcilicet collegiata quædam Eccleſia ſive Decanalis domus erecta exiſtit. Idem fieri poterit in

 alijs

alijs Civitatibus & Oppidis, ſi cum emolumento commodè practicabile videatur.

X L I.

Hujus Inſtitutionis finis primus eſt, ut ſcilicet regiones montoſæ, deſertę vel à civitate, ubi academia eſt remotę, quarum pauperies & natura ad multa milliaria ordinariè nullum Gymnaſium concedunt, per prædictum ſcholarum particularium exercitium ab ignorantiæ tenebris, & corruptelà morum revocatæ, tam in bonis moribus, quàm in litterarum ſtudijs ad debitam politiam excolantur; ſicque via habitatoribus aperiatur, quà filios ſuos faciliùs ad ſtudia mittant: prætcrquàm enim quod deflenda ruditas, & ſimiles quoque mores in hujuſmodi locis, quæ à cultura piorum, & Doctorum Virorum remotiores exiſtunt, paſſim ubique vigeant, hoc magis dolendum eſt, quod patria ad ſuimet directionem ſpiritualem & ſæcularem

ex-

externarum nationum homines inglorié aſſumere debeat, quòd ex gremio nativo ob dictam cauſam viros qualificatos habere non poteſt; è diametro ſanè contrarium videbitur, ſi diſperſim exercitium ſcholarum per viros laboris indefeſſos inſtitu ere fatagat.

XLII.

Secundus finis eſt, quod univerſim ad incrementum majus ſtudiorum, & Virorum Doctorum plantationem ſæpius dictum ſcholarum exercitium ſanè aptiſſimum videatur: cum per hoc plurimis parentibus via aperiatur & anſa detur, quo faciliùs liberos ſuos, quos ita omnibus votis glorioſos eſſe deſiderant, ad ſtudia è diverſis locis mittant: procul dubio enim parens aliquis, ſi filium ſuum ſecum domi in propriâ menſa retinens, quã aliàs ipſi exhiberet, uſque ad aliquot annos ſine ſpecialibus ſumptibus in litterarum ſtudio erudiri poſſe viderit, præſertim ulteriori filij ſui honore

re captivatus faciliùs perſuadebitur, ut eundem ad complenda ſtudia mittat;è contrà ſeró aliquis filium ſuum niſi prædicta anſa & via præbeatur, ſtatim motu proprio ad Gymnaſia, aut Academias remotas nullá adhuc etiam præcedentis profectus ſpe ſaginatus cum magnis ſumptibus ablegabit. Ex hoc jam ſequitur, quod iſtæ ſcholæ non modò ſine omni prorſus præjudicio Gymnaſiorum, verùm etiam cum maxima eorundem & Academiarum utilitate, & incremento inſtitui poſſint, ut viro prudenti per ſe patet, cum ejuſmodi Viri hinc inde in Collegiatis Eccleſijs ruri docentes non niſi Gymnaſiorum ſint futuri amanuenſes.

XLIII.

Tertius finis eſt, cum etiam ruri parvuli ingenijs præſtantes extare conſpiciantur, qui tamen, quia proportionata media ſtudendi non habent, aut ad ſtudia nunquam pervenientes, ſylveſcunt, aut ſqualore pau-

per-

pertatis immaturè defluentes ad finem illum, ad quem ingenij præſtantia collimat, nunquam perveniunt. Deinde ſtatus Clericalis, præſertim paſtoralis, certè beatus erit, ſi occaſione ac medio utrarumque ſcholarum ſibi ex univerſali illa maſſa juventutis optima quæque ingenia, & indole præſtantes adoleſcentes ad generationem ſuam ſpiritualem, cum ſelectu & providentia inſtituere poſſit; quod ipſum è diametro in magnam patriæ gloriam, & utilitatem, ac exaltationem pauperum cedere, manifeſtè conſpicitur.

XLIV.

Quartus finis eſt, quod, quamvis ex ſæpè dicta maſſa juvenili non omnes apti ad ſtudia futuri ſint, nihilominus tamen alium quendam inferiorem finem hoc opus ſcholarum conſequetur; nam Eccleſiæ utile, & decorum, Deo ter Optimo Maximo gratiſſimum erit, ſi etiam ad officia illa ludimoderatorum, cantorum,

ædituorum homines qualificati, pij & benè educati beneficio ſcholarum particularium haberi poterunt. Et hi ſunt fines, qui Clericos præter alios multos meritó impellere debent, ut indefeſſo labore ad ſcholarum exercitium dicto modo per Dei gratiam manus admoveant.

XLV.

Itaque unus Clericus ex domo Decanali, in qua plures congregari ſolent, Iuvenes, qui hinc inde in diverſis circumjacentibus locis ad ſcholas miſſi fuerint, in latinæ linguæ principijs, rudimentis, & grammaticà omni charitate, ſedulaque diligentià erudiet. Locus in quo ordinariè docebunt, in ipſa domo Decanali conſtituatur, niſi certa domus juxta eam in hunc finem fuerit

XLVI.

Pro hoc officio Vir probatæ vitæ, integrorum morum aſſumatur, & qui non ſolùm bonus Humaniſta ſit, verùm etiam modum docendi & agē-

di

di cum parvulis probè calleat, inſuper impiger laboris, animum ac deſiderium ad negotium docendi è cœteris præſeferat; Quod judicare, ac pro ſingulis ſcholis qualificata ſubjecta determinàre ad competentem Superiorem ſpectabit, qui conſiderans bonum adoleſcentum, ex notitia talentorum in Domino providere noverit, & cum grave onus ſit pulverem ſcholaſticum diu ſuſtinere, pro ſingulo curſu ſcholarum aliæ perſonæ recentes, ſimul tamen & qualificatæ præficientur.

XLVII.

Tempus docendi ſcholas particulares eſſe poteſt; primò manè ab hora media octavà ordinariè uſque ad decimam (finiendo duabus horis ante meridiem) Deinde ab hora ſecunda pomeridiana uſque ad quartam (finiendo horà quartà poſt meridiem, aut pro diverſitate ac conſuetudine regionum tardiùs in æſtate incipiendo & finiendo) Præceptores

ex omnibus pueris, qui in ſcholis fuerint, quaſdem veluti Claſſes, vel potiùs turmas ita formabunt, ut in prima ij, qui latinas litteras legere, & ſcribere addiſcunt, item qui principia memoriæ mandant, collocentur; in ſecunda qui rudimenta addiſcentes jam etiam latinas ſcriptiones cõponunt; in tertia, qui rebus Grammaticis, & Syntaxeos operam navant, ordine collocentur.

XLVIII.

Quod ſi jam adoleſcens aliquis præſtantiâ ingenij, & diligentiâ ſuâ illum profectum ſtudiorum fecerit, ob quem cum præeminentia quadam meritò dignus altioris claſſis inveniatur, ad altiorem claſſem promoveri debet, ſive deinde dictum profectum ordinario, ſive abbreviato tempore præſtiterit; Hic profectus ſemper cum præeminentia, maximè quãdò à particularibus ſcholis ad Gymnaſia promoventur, in vnoquoque adoleſcente exiſtat; ex hoc capite mi-

mirè ingenia ad diligentiam ſtudiorum incitantur, ſi ſcilicet omne tempus promotionis ſuæ terminum præſciant. Cæterùm communem illam methodum, etiam in tradenda lingua latina & græca obſervabunt, quam PP. Societatis Emanuel, & Iacobus Gretſerus in ſuis libris tradidère, aut alijs pro more Patriæ.

XLIX.

Porrò quoniam plurimùm intereſt, & ad omnia munia Eccleſiaſtica pulcherrimè quadrat, ſi homo ſcientiam muſices calleat, adoleſcentes quoque ſcholas frequentantes, ſi tamen apti aliquo modo fuerint, in cantu ordinariè ſingulis diebus ab hora duodecimâ (ſive à meridie uſq; ad primam) aliquo Cantore vigilanti diligentiâ & indefeſſo ſtudio inſtruētur. Deinde aliqui etiam, qui in cantu jam ſufficienter profecerint, ad inſtrumenta muſica addiſcenda utiliter Eccleſiæ applicari poterunt, & hujus rei negotium competenti Supe-

riori incumbet, ut ſeriâ conſtantiâ executioni demandetur. In hunc finem adoleſcentes muſicâ vocali, & inſtrumentali jam magis periti motetas utiliter decantent; quatenus etiam ad æmulationem provocati in arte canendi unus alteri palmam præripere allaboret, plurimum juvabit, ſi propter aliquod præmium eorundem animi ad certamen dextrè provocentur.

E.

Denique diſciplinam ipſam quod attinet, Præceptores ſedulò ſtudeant, Primò eorum interiorem hominem bonis virtutibus imbuere; ſcilicet devotione in Deum, & B. V. M. & in S. Angelum Cuſtodem, ac Patronos; Deinde timorem Dei ex pœnis, & gravitate peccatorum, amorem & gratitudinem ex beneficijs innumeris quę cœleſtis Pater unicuique in multis argumentis exhibuit, & quotidie exhibet, jugiter inculcent, ad dilectionem parentum, tuendam virgini-

ni-

nitatem, & primam gratiam ſæpiùs admoneantur, edoceantur etiam rectam manè & in omnibus alijs operum initijs intentionem facere, & ſpiritualiter ſub ſacro quotidie communicare, & in alijs quæ hominem interiorem perficiunt, ad captum hujus ætatis in omni charitate inſtituantur.

L I.

Quoad exteriorem hominem frequenti tam exhortatione, quàm exercitatione vehementer urgeantur ad dicendam veritatem in omnibus rebus, & ad fugienda etiam minima mendacia; dein modeſtiam, ingenuam libertatem, affabilitatem in loquendo aſſumant; rixas, cognomina, petulantiam, & ſtultam garrulitatem ſeriò ipſis prohibeant, & deſueſcere faciant, & denique ſic eorundem hominem exteriorem in omnibus modificare allaborenr, ſicut nàtura & recta ratio vnumquemque habere poſtulat.

Ad

LII.

Ad hunc finem faciliùs obtinendum ſingulis diebus unà mediâ horâ ante ſcholam Sacrum devotè audiant, ante & poſt ſcholas diligenter orent, modeſtè domum revertantur, majores ſingulis menſibus ſacrâ confeſſione ſuam conſcienriam expurgantes ſacram ſynaxin ſumant, omnes verò, & ſinguli communionis, aut ſaltem confeſſionis capaces præcipuis feſtivitatibus anni communicent, aut ſaltem confiteantur, prout confeſſarijs viſum fuerit ad ſpiritualem profectum eorum magis expedire.

§. V,

De prædicatione verbi Dei.

LIII.

PRincipalis finis, in quem prædicatio Verbi Dei à Chriſto & Apoſtolis inſtituta, ab Eccleſia Catholica uſque huc frequentata fuit, meritò ſalus animarum eſſe cenſetur;

præ-

prædicamus enim, ut ad ejus finem, aut in fide, aut etiam in moribus oves aberrantes ſalutariter reducantur, & qui in bona adhuc via fuerint, confirmentur, ne deflectant. Et hunc finem, ad quem vocatio paſtoralis clericos per ſe jam aliás obligat, acie mentis accuratè inſpicientes meritò ſeriâ cogitatione circumſpicere ſibi debent, quatenus duo extrema ſublimitatem conceptuum ſcilicet, & nimiam ruditatem ſermonis declinantes pro viribus ſcopi medium aſſequi mereantur.

LIV.

Proinde Prædicatores ſatagant, ut in omni prædicatione Verbi Dei, ſive ea ruri, ſive alibi ſuſcipiatur, ſalutem animarum flagranti deſiderio zelantes ea in medium populi ſemper proferant, quæ quadam ſuavitate (tanquam condimento debito) delectabili ſermonis involuta populum aut in veritate Chriſtianæ fidei inſtituere aut in moribus reformare, aut quoad virtu-

tutem & popularem chriſtianam perfectionem, charitatemque majorem accedere apta nata eſſe videantur, quæ ex induſtria ad id ipſum conquirent.

LV.

Et quemadmodùm ille coquus optimus meritò æſtimatur, qui ad omnium hominum palatum cibos optimo condimento ſapidos coquere novit, ita ſanè ille verus concionator erit, qui ad captum auditorum cum fructu ſalutis animarum conciones ſuas texere noverit. Ita ut ſi Auditores á potiori ſubtiles, ſubtile, & ſi medij, mediocre, & ſi rudes, rude quoque condimentum Sermonis adhibere ſciat. Hoc conſiderantes prædicatores non efficiantur vanitatis æmulatores, ut adhuc hominibus placere cupiant, ſed magis cordialiter animarum fructum deſiderantes ad captum auditorum ſemper conciones ſuas accomodent, ne audire aliquando debeant: *parvuli petierunt*

pa-

panem, & non erat qui frangeret eis.

LVI.

Vt ergo conſcientiam ſuam in hoc negotio magis exonerantes, debitum ſemper finem fructumque, qui eſt ſalus animarum, per Dei gratiam reportent, ſeriem univerſæ materiæ in concione tractandæ in tres quodammodò cursùs utiliter divident: In quorum primo quidem de virtute fidei Theologicæ, deindè de Symbolo Apoſtolorũ, de ſeptem Sacramẽtis & Sacramentalibus, & denique de univerſis alijs rebus Doctrinàlibus, quæ vel tanquam articuli, vel tanquam doctrina utiliter, & aliquo modo neceſſaria articulos fidei circumſtat, modo concionatorio ex fundamentis ordine pertractent.

LVII.

In ſecundo curſu de doctrinalibus ad moralia deſcendentes; Primò de ultimo fine hominis; Secundò de eo per quod à fine ultimò receditur, ſcilicet de peccati mortalis gravitate; Ter-

Tertiò de remedio, per quod in viam finis ultimi reditur, ſcilicet de pœnitentiâ & timore Domini, quo in ſuſcipiendo, & uſurpando hoc Sacramento homines meritò perculſi omni tempore ritè confiteri tanquam malleo impellantur, & per quem timorem inchoetur charitas in cordibus eorum, Deumque, ut docet Tridentinum, tanquam omnis juſtitię fontem diligere incipiant; Quartó ad reformationem veteris hominis de Decalogo univerſaque lege, & moribus ordine agant, quomodò homines doceantur quid malum & tanquam offenſa Dei fugiendum, & quid bonum ac ſequendum, & unicè propter Deũ amplectendum; Quintò denique de timore Domini, ac de quatuor noviſſimis conciones ſuas inſtituant, quibus tanquam malleo peccatorum corda frangentes & in Deum uti in benignum Patrem dilectum erigentes, ad ſeriam abſtinentiam de peccatis impoſterùm perducant.

LVIII.

In tertio denique & ultimo curſu de beneficijs Dei tractantes, quibus homines jam á peccatis gravibus eruti ad bona opera pietatis, ad ſervitium Dei, dilectionem,& benevolum amorem SS. Trinitatis permoveantur. Item de B.V.M. de Angelis, de Sanctis, de vitis Patrum noſtrorum, quibus homines etiam ad imitationem agantur, non minus de vita inſtituenda diverſorum ſtatuum, Virginum ſive Iuvenum, Conjugatorum, Viduarum, Senum, & ſic de multis alijs, per quæ Chriſtianus populus ad exercitium virtutum, ad audienda Sacra, ad confeſſiones, ad frequentes communiones, & alias devotiones, & opera bona per Dei gratiam perducantur.

LIX.

Ex hoc capite ſicut maxima animarum utilitas ſequitur, ita certè ſumma eius neceſſitas in agro Dominico Chriſtiani populi exiſtit. Si enim

enim hæc prædicatio apta Verbi Dei deſit, verè ager Dominicus ſimilis fiet agro, aut habitationi alicui, quæ tempore belli diu non aratur, non ſtercoratur, & non colitur, aut quæ diu deſerta ſine habitatore & cultore derelinquitur. Primo anno deſertionis frumentum amplius non creſcit, araneæ in habitatione illa ſuccreſcunt; Secundo anno callum ager obducit, in habitatione deſertà immundities poſſeſſionem ſuam capit; Tertio anno ſuccus ſtercorationis ceſſat, in habitatione mures habitant; Quarto anno zizania agrum occupant, in habitatione deſertà gramina creſcere incipiunt; Quinto anno zizania radices agunt, & in habitatione illá aditus ac fores arbuſtis occluduntur; Sexto deinceps ager incipit ſylveſcere, & tandem non noſcitur amplius ager fuiſſe, niſi ſigna aratri extarent, & habitatio taliter incipit corruere, ut demum non niſi in rude-

ri-

ribus veſtigia ejus appareant.

LX.

Sic in Chriſtiano populo contingit, ſi Prædicatores aut ad ſublimes conceptus relictis doctrinalibus & moralibus alijſque ſalutaribus rebus convertantur, aut ſi ruri Clerici propter ruditatem hęc debito modo proponere neſcientes, itidem ad ſermones poſtillantium ſine ſelectu refugiant, ſic, ut ſucceſſivè Doctrina Chriſtiana Catholicæ fidei in oblivionem veniat, divina præcepta ignorentur, aut non intelligantur; ex hoc corda ſylveſcunt, ad ignorantiam divinarum, & futurarum rerum devolvuntur, mores mali ſucceſſivè ex ignorantia aut ex inanimadverſione irrepunt, vita Chriſtiana exulat, & tandem ita obſoleſcunt homines, ut Chriſtiani eſſe non crederentur, niſi Chriſtianum nomen, & baptiſmum adhuc portarent, & hoc fit nemine advertente, Paſtoribus dormientibus Quæ cum ita ſint, prædicatores hunc cur-

curſum triplicem ſemper obſervantes ubique terrarum ea prædicent quæ ſecundùm præſentem neceſſitatem, & utilitatem ſpiritualem fuerint.

LXI.

Non ſolùm autem ſic totum hunc curſum ſemel, quando ad locum alium atque alium vocantur, prædicent, verùm etiam ad minimum ſingulis decem annis denuò repetant, quatenus hoc modo populus Chriſtjanus tanquam per debitam ſpiritualem culturam veluti ager aratro Verbi Dei ſcindatur, zizania ſuccreſcentia evellantur, memoria refricetur, meliùs capiatur; & ſuccreſcens Iuventus per continuam culturam ſufficienter ad fidem edocta, ad vitam ſanctam impellatur.

LXII.

Cæterùm modum concionatorium in omnibus edocendis in Cathedra adhibeant, & pro diverſitate, captuque auditorum ſapidum condimentum motivorum in tantum addant, in

in quantum rudiores debito fructu intelligentiæ non priventur, delicatiores verò ob ruditatem ſermonis non diſguſtentur, omnes verò commoti per gratiam Dei, aut aliquid diſcanr, aut ad meliorem frugem vitæ & incentivum charitatis impellantur. Porrò neminem puncturis ex induſtria in particulari concutiant, ſed magis omnes paſſiones ſuas & zelum ſuum refrænatum continentes in manſuetudine, & intimà compaſſiva charitate, cum libertate ita ſingula proferre circumſpiciant, ut quantum humanitùs poſſibile eſt, omnes veræ charitatis intimo affectu oſtenſo captivati dicere cogantur: concionator verè optimam ergà nos voluntatem gerit, & omnes ex animo ſalvos cupit.

L X I I I.

Hæc ut poſſint; Primò diligenter ad omnem concionem ſe præparent, proinde curantes, ut omnia quàm congruentiſſimè ad inducendos homi-

minuum animos in obſequium Chriſti ex in duſtria conquirant ; Secundò dum aſcendunt ad Cathedram ad nihilum ſuum uſque ſe depriınant, & Spiritùs Sancti gratiæ & volunrati preſentem concionem humillimè offerentes intimo amoris ardore deprecentur, ut omnia ad gloriam ſuam, & in ſalutem, ſanctificationemque animarum ſecundùm ſuam ſanctam voluntatem procedant.

§. VI.

De remedijs quibus Populus Chriſtianus ad frequentempænitentiam ſive confeſsionem. & communionem inducatur.

LXIV.

CVM inter cætera per Dei gratiam, qui omne bonum in nobis operatur, vix remedium efficacius meritò eſſe cenſeatur, quo Chriſtianus populus à putredine peccatorum ad

ad bonos mores, & honeſtam vitam perduci queat, quàm per frequentationem ſacræ confeſſionis & communionis, ideò pro vocatione etiam paſtorali illud præfigendo Clericis curatis enixè per gratiam Dei laborandum erit, ut Chriſtianum populum etiam ruri ad frequentiorem cōfeſſionem, & communionem inducant: Et quamvis ipſa prædicatio Verbi Dei, juxta ſuperius dicta etiam atque etiam efficax malleus ad hoc ipſum à Chriſtiano populo impetrandum exiſtat, ut experientià conſtat, nihilominus alia etiam adminicula hujus addi utiliter poſſunt.

LXV.

Primum eſt Inſtitutio fraternitatis SS. Roſarij, cujus tenore non ſolùm cultus B. M. V. in populo introducetur, verùm etiam ad confeſſionem & communionem in ſolemnioribus feſtis anni, ut Nativitatis Chriſti, novi anni, Trium Regum, Paſchatis, Pentecoſtes, Corporis Chriſti, om-

nium Sanctorum, item in feſtivitatibus ipſius B.V.M. facili negotio ſaltem à potiori inducent, ut manifeſtá experientiá conſtat; Ad hoc multum addet, ſi populo Chriſtiano ruri S. Iſidorus, utpote Agricola imitandus ſub dicto patrocinio & Roſario gloriosiſſimæ Reginæ Cœli Mariæ proponatur. Quapropter Paſtores ſatagant, ut in locis in quibus fuerint, dicto modo fraternitatem S. Roſarij obtentá ſemper priùs facultate ab Ordinarijs locorum, & familià S. Dominici, erigant, erectam propagent, & propagatam pro viribus & ardentibus ſermonibus in Chriſtiano populo in fervore ſemper per gratiam Dei, & B.V.M. patrocinium, quod abſque dubio Benigniſſima mater taliter honorata à filio impetrabit, enixè conſervare ſtudeant.

LXVI.

Alterum remedium ipſa Clericorum vita immaculata erit, in quam reſpiciens populus bono exemplo ad

pœ-

pœnitentiam & peccatorum gravium fugam perducetur, ſi ſcilicet videat caſte omnes vivere, & familias ſine conſortio mulierum inſtitutas in timore Domini perpetuò decurrere. Studeant ergo Clerici, ut in omnibus, & per omnia ſemetipſos in exemplum Populo præbeant, ſicque quod verbo prædicant, ipſo opere etiam exerceant; Ad hoc plurimum addet bonorum temporalium in pios uſus applicatio, per quam a populo nata avaritiæ ſuſpicio, quæ Clericali ſtatui cum gravi detrimento fructùs animarum juxta ſcandalum malæ vitæ ex indebita bonorum temporalium applicatione facilè inuritur, tolletur, ſi conſpiciant redditus Clericorum in pios uſus converti.

LXVII.

Vt veró debita diſciplina in Clericali ſtatu ad ædificationem populi Chriſtiani conſtanti fervore perpetuò progreſſum ſuum habeat, neceſſitate quádam morali evidenter ſequitur

ejuſmodi matricem à Reverendiſſimis locorum Ordinarijs erigendam, ex quâ mediantibus Seminarijs Iuventutis per generationem quandam continuam ſpiritualem, filij propriæ patriæ aſſumantur, & ad omnem laborem impigri. & patrij ſoli aſſueti viri ex profeſſo edoceantur, qui ſub debita diſciplinâ clericali uſque ad mortem ſubſiſtentes id præſtent, ut hâc ratione debitus fervor in Clero perpetuò cõſervetur, & Reverendiſſimis Dominis Ordinarijs quoad inferiorem Clerum ex omni parte ſufficienter ſit proviſum.

FINIS.

INDEX

Capitum, & Paragraphorum.

PRÆFATIO. *pag.* 15.

CAPUT I.

De Chriſtiana perfectione interioris hominis.

§. 1. De ſtudio trium Virtutum Theologicarum. pag. 17.
§. 2. De Chriſtiana pietate erga Chriſtum, Deiparam, & omnes Sanctos. pag. 21.
§. 3. De ardore animi ad divina, de puritate intentionis & ſtudio ſolidarum Virtutum. pag. 23.
§. 4. De Chriſtiana humilitate ani-

animarum Paſtoribus debita - pag. 27.
§. 5. De Chriſtiana ſimplicitate. pag. 34.
§. 6. De Prudentia. pag. 42.

CAPVT II.

De ſcientia practica & diſcretiva boni & mali in regendo, & agendo.

§. 1. De triplici motione, quæ animam noſtram in hac vita diverſimode afficiendo influere conſuevit, & de regulis quibus, prædictæ motiones diſcernuntur. pag. 51.
§. 2. De ſpiritu cœleſtium conſolationum & oppoſitarum deſolationum & tentationum. pag. 73.
§. 3. De principijs, & regulis diſcretionis, quibus informa-

ma-

mamur contra nequitias ipſius concupiſcentiæ carnis. pag. 59.

CAPVT III.

De principijs practicis ad ſalutem animarum procurandam.

§. 1. De cura animarum habenda, & alijs officijs Eccleſiaſticis in communi. pag. 112

§. 2. De tradenda Doctrina Chriſtiana parvulis in Catechiſmo. pag. 117.

§. 3. De Scholis vernaculis inſtituendis. pag. 134.

§. 4. De Scholis particularibus. pag. 146.

§. 5. De prædicatione verbi Dei. pag. 158.

§. 6. De remedijs quibus Populus,

lus Chriſtianus ad frequentem pœnitentiam ſive confeſſionem, & communionem inducatur. pag. 168.

FINIS.

Digitized by Google

INDEX RERVM.

Libelli conſtitutionum 1680. & aliarum 1684. approbatarum, atque libelli *inſtructionum pro ſtatu Clericali, & Paſtorali.*

APprobatio, & litteræ Apoſtolicæ pro Inſtituto 1680. l. 1. n. 9. & n. 67. Conſtitutionum pro directione. l. 2. n. 5. & 222.

Archivium particularis loci, Decanale, &c. l. 2. n. 128

V. Bartholomæi Holtzhauſer delineatio Vitæ. l. 1. n. 234.

Brevia Apoſtolica pro Inſtituto. l. 1. n. 221.

Cantus l. 1. n. 66. l. 3. n. 137.

Capſa ſive arca communis decanalis. l. 2. n. 148. Diœc. n. 164. Archid. n. 174.

Clerici ſint exemplaris vitę. l. 3. n. 170.

Cohabitantibus obſeruanda. l. 2. n. 83. & 138.

Cohabitatio Clericalis. l. 1. n. 27. l. 2. n. 62. & 79. 83.

§ Con-

Concupiſcentiæ carnis regulæ oppoſitæ l. 3. n. 85.

Confeſſio, & communio frequens in populo. l. 1. n. 34. l. 3. n. 168.

Communio ſacra pro Adoleſc. l. 1. n. 49. modus. n. 164.

Communitas bonorum. l. 1. n. 22. l. 2. n. 63. uſus pij. n. 64. reſpectu parentum. l. 1. n. 25. l. 2. n. 65. bona patrimonialia. l. 1. n. 26. bona comm. manent in Diœceſi. per ſe. l. 2. n. 67. communes ſumptus. n. 68. obligatio n. 68. &c. non ſunt gravanda. n. 73. diſpoſitio mortis cauſa. n. 74. donationes. n. 75. legata. n. 76. debita. n. 76. famuli. n. 85. legata recipienda. n. 125. jura ſtolæ. n. 126. collatio. n. 135. redditus ſingulorum. n. 139.

Conferentiæ, & colloquia. l. 1. n. 38. l. 2. n. 31. & 59.

Conſolationes, & deſolat. l. 3. n. 71.

Conſtitutiones Sacerd. l. 1. n. 12. ad n. 39. juventutis. n. 40. ad 67. Superiorum pro directione Inſtituti.

l. 2.

l. 2. n. 8. ad 122. pro juvent. n. 8. ad 52. pro Sacerd. n. 53. ad 191. pro ſenibus. n. 192. ad 222.

Conſtitutiones per ſe non obligant ſub peccato. l. 1. n. 38. l. 2. n. 190.

Conſtitutionis actus. l. 1. n. 127. 136. 145. 159. 165.

Conventus decanalis. l. 2. n. 147. Diœceſ. n. 161. Archid. n. 174. generalis. n. 186.

Cura animarum. l. 1. n. 33. l. 2. n. 81. 214. l. 3. n. 15. n. 112. ad n. 176.

Defunctis preces, & Sacrificia applicanda. l. 1. n. 29. l. 2. n. 86.

Delictorum correctio. l. 1. n. 67. l. 2. n. 72. &c.

Devotio ad divina, & pura intentio. l. 1. n. 14. l. 3. n. 23.

Directio Superiorum, & principia practica directionis. l. 2. n. 87. ad 120.

Directio decanal. diſtrictùs. l. 2. n. 141. Decanus ſi ſit in officio publico. n. 142. 145. Viſitatio illius. n. 144. relatio ab ipſo fiat. n. 146. adſit

conventui Diœceſ. n. 147. conventus decanalis. ibid. mutatio ejuſdem. n. 149.

Directio ſenum inhabilium &c. l. 2. n. 182. ad 222.

Doctrina chriſtiana pro juvent. & populo. l. 1. n. 35. l. 3. n. 117.

Domuum emeritorum utilitas. l. 2. n. 192. perſonæ ibi recipiendæ. n. 186. ordinatio domuum. n. 189. fundatio. n. 202. præpoſiti. n. 205. converſatio Sacerdotum in illis. n. 210. Sacerdotes ſuſcepti ibi informentur. n. 216. delinquentes ſint ibidem. n. 219.

Elemoſina. l. 1. n. 37. l. 2. n. 67. 127. &c.

Examen conſcientiæ quot. l. 1. n. 75. 78. 98. 127. 136. 145. 219. pro Sacramento Pœnitentiæ. n. 150.

Exercitia ſpiritualia annua. l. 1. n. 21. pro Sacerdot. n. 51. pro juvent. in diſtrictu decanali ordinentur. l. 2. n. 55. Exercitia ſpiritualia quot. l. 1. n. 73. ad 99.

Fi-

Fidei, Spei, & Charitatis actus. l. 1. n. 188.
Humilitas in clericis requiſita. l. 3. n. 27.
Infirmorum cura. l. 1. n. 24. l. 2. n. 122. 213.
Inſtituti initium, & progreſſus. l. 1. n. 234. ad 239.
Inſtituto obligati manent promoti ad Epiſcopatus &c. l. 2. n. 51.
Inſtructiones pro prædicatoribus. l. 1. n. 107. ad 116.
Iuramenti obligatio. l. 1. n. 38. l. 2. n. 61. juramenti formula pro Adoleſcẽtibus in Semin. l. 2. n. 14. ad 17. juramentum omnibus in Inſtituto commune. l. 2. n. 48. illius formula. n. 49. obligatio, & relaxatio juramenti. l. 2. n. 18. 50. 51.
Iuramentum pro decanis, præſidibus, & illius formula. l. 2. n. 154. pro præſide ſupremo. n. 180.
Litaniæ Lauretanæ. l. 1. n. 121.
Litaniæ omniũ Sanctorum. l. 1. n. 129.
Meditatio quotidiana pro Sacerd. l. 1. n. 19.

n. 19. 210. pro juvent. l. 1. n. 47. l. 2. n. 21.
Meditandi modus. l. 1. n. 102. ad 106.
Miſſa quotidie à Sacerd. celebranda. l. 1. n. 20. ab Adoleſc. audienda. n. 47. modus devotè audiendi miſſam. l. 1. n. 173.
Morum honeſtas qualiter obſervanda. l. 1. n. 52. ad 65.
Motio animæ triplex. l. 3. n. 51. ad 72.
Mulierum ſeparatio à Cleric. cohabitatione. l. 1. n. 29. l. 2. n. 87. ad 96. remedia in eundem finem. ibid.
Notitia perſonarum. l. 2. n. 118.
Obedientia reſpectu Superiorum. l. 1. n. 30. 45. l. 2. n. 97. 99. &c.
Oeconomus cujuſque Loci particularis. l. 1. n. 24. l. 2. n. 71. 137. ratiocinia ab ijs facienda. ibid. & n. 127. 134. ordinationes pro Oeconomis. l. 2. n. 120.
Oeconomus decanalis. l. 2. n. 150. Diœceſanus. n. 165. Archidiœc. n. 177. Oeconomus ſupremi præſidis. n. 189.

Oran-

Orandi modus ſextuplex. l. 1. n. 99.

Ordo diurnus pro perſonis Eccleſiaſticis. l. 1. n. 209. pro Adoleſc. in Seminarijs l. 2. nu. 29. pro Sacerdot. n. 53. pro Senibus n. 210.

Parochialis directio, l. 2. n. 130. ad n. 140.

Pœnitentiæ Sacramentum obeundi modus. l. 1. n. 150.

Pietas erga B. V. M. & Sanctos. l. 3. num. 21.

Preces Matutinæ, l. 1. n. 73. 116. meridianæ. l. 1. n. 77. 128. nocturnæ. n. 87. 138. ante & poſt quodvis opus. n. 193. ante, & poſt ſtudia. n. 194. ad horæ ſignum. n. 196. pro feria quinta, & ſextà. n. 197. 198. ante & poſt menſam. n. 199.

Precũ manipulus. l. 1. n. 116. ad 208.

Prædicatio Verbi Dei. l. 1. n. 34. 107. l. 3. n. 158.

Præſidis Diœceſani directio. l. 2. n. 46. n. 152. ad n. 166. & n. 205. Si fungatur ſimul officio Vicarij Generalis. n. 153. iuramentum. n. 154.

viſi-

viſitatio. n. 158. conventus. n. 161. electio ejuſdem, & mutatio. n. 162.
Præſidis Archidiœc. directio. l. 2. n. 46. n. 166. ad n. 178. & 205. iuramentum. n. 167. cura ſemin. n. 168. viſitatio. n. 169. cura ſenum. n. 172. rerum tẽporal. diſpoſitio. n. 173. electio, & mutatio. n. 175.
Præſidis Supremi directio. l. 2. n. 178. ad n. 191. juramentum. n. 180. viſitatores nomine ipſius. n. 182. de incorrigibilibus diſponet. n. 183. de Inſtituti dilatatione. n. 183. conventus, & præſidis electio. num. 186.
Promotiones ad gradus in Theolog. &c. l. 2. n. 48.
Prooemium conſtitutionum Sacerdotum, & finis Inſtituti. l. 1. n. 12. conſtit. juventutis. n. 40. conſtitutionum pro directione Inſtituti. l. 2. num. 3.
Prudentia in Clericis requiſita. l. 3. n. 42. ad 50.
Pſalterij B. V. recitandi modus, & Ro-

ſarij pro die Dominica.l. 1.n.139. ad n.143.
Regreſſus ad Superiores. l.2.n.113.
Revelatio hominis ſui inferioris. l.2. num. 115.
Sacerdotes noviter ordinati qualiter applicandi ſint.l.2.n.51.
Salutis propriæ cura.l.1.n.14.ad num. 22.l.2.n.53.ad 60.pro Sacerd. n.42. ad n.52.pro Adoleſcen.l.2.n.18.ad 29. pro clericis omnibus. l.3.n.15. 21.23.ad 111.
Scholæ parochiales.l.1.n.36.l.3.num. 134.ad 145.
Scholæ particulares in diſtrictibus Decan.l.3.n.158.ad 146.
Seminaria,& quales,ac qualiter Adoleſcentes ad eadem ſuſcipiendi ſint. l.2.n.8. tres claſſes Adoleſc. & illorum obligatio.l.2.n.11.res ſpirituales & aliæ pro eiſdem. n. 18.exercitationes quotid.repetitiones. n.29. ſcholarum frequentatio.n.32.
Seminariorum œconomica ordinatio, victus, & veſtitus.l.2.n.34. diſtin-

ſtinctio, receptio, & fundatio Seminar. nu. 37. viſitatio RR. Ordinariorum in ijſdem. n. 40. ſuſceptio Adoleſcentum per quem fiat. ibid. ſalarium Superiorum, & temporalium diſpoſitio. n. 41. ſumptus à dimiſſis qualiter ſolvendi. n. 42. ſeminaria ubi eſſe debeant. l. 2. n. 42. cujus nationis Adoleſc. ſint ſuſcipiẽdi. n. 43. convictores non ſunt recipiendi. n. 44. Adoleſcentum ſub ſtudijs tranſplantatio. n. 45. præpoſiti Seminariorum. n. 46. gradus Theologici n. 48.

Simplicitas Chriſtiana in Clericis requiſita. l. 3. n. 34. ad 42.

Spiritus cœleſt. conſolationum, & deſolationes oppoſitæ. l. 3. n. 71. ad 94.

Subſtantialia puncta Inſtituti. l. 1. n. 12. 41. l. 2. n. 60. &c. eorum obligatio ibidem.

Superior cujuſque loci particularis, illius officium. l. 2. n. 53.

Superiorum diſtinctio, & officium in ſpecie. l. 2. n. 129.

Superioritas directiva Inſtituti. l. 2. n. 97. ſubordinatio reſpectu Superioritatis publicæ. l. 2. n. 189. principia practica directionis. l. 2. n. 99. ad 120.

Superior decanalis. l. 2. n. 55. & 141. ad 150. diœceſanus. n. 152. Archidiœc. n. 166. ſupremus. n. 178.

Studia litterarum pro Adoleſc. l. 1. n. 65. l. 2. n. 29. &c. pro Sacerdot. l. 1. n. 20. 28. l. 2. n. 57.

Veſtitus, victus &c. Clericorum. l. 1. n. l. 2. n. 124.

Virtutum exercitium. l. 3. n. 15. virtutes Theologicæ. n. 17. fidei, ſpei, & charitatis actus. l. 1. n. 188. Virtutes ſolidæ. l. 1. n. 15. l. 2. n. 23. 27. 34. & 42.

F I N I S.